

РИНОК ПРАЦІ У 2011 РОЦІ

Доповідь підготовлено за даними вибіркового обстежень населення (домогосподарств) з питань економічної активності, обстежень підприємств, установ та організацій, адміністративною інформацією державної служби зайнятості.

Основні тенденції, що були притаманні ринку праці порівняно з 2010 роком:

- щодо економічної активності населення працездатного віку:
 - збільшення рівня економічної активності з 72,0% до 72,7%;
 - збільшення рівня зайнятості з 65,6% до 66,5%;
 - зменшення рівня безробіття (за методологією МОП) з 8,8% до 8,6%;
- зменшення серед безробітних (за методологією МОП) частки вивільнених з економічних причин з 39,0% до 34,5%;
- зменшення кількості економічно неактивних осіб, зневірених у пошуку роботи на 27,3%;
- зменшення кількості вільних робочих місць на 7,1%;
- зменшення навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць, вакантних посад з 88 до 84 осіб;
- зростання рівня працевлаштування незайнятого населення за допомогою державної служби зайнятості з 40,3% до 41,1%;
- зростання рівнів прийому робочої сили з 25,3% до 28,6% та вибуття з 28,1% до 30,9% середньооблікової кількості штатних працівників;
- зменшення кількості працівників, які знаходились у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення робіт), з 3,4% до 1,8% середньооблікової кількості штатних працівників;
- зменшення кількості працівників, переведені з економічних причин на неповний робочий день (тиждень), з 13,6% до 8,6% середньооблікової кількості штатних працівників;
- зростання середньомісячної номінальної заробітної плати на 17,6%;
- зростання реальної заробітної плати на 8,7%;
- зменшення суми заборгованості з виплати заробітної плати на 19,8%;
- зменшення кількості працівників, які вчасно не отримали заробітну плату, на 44,7%.

Динаміка основних показників ринку праці

	Одиниця виміру	2010р.	2011р.	2011р. до 2010р., у %
Економічно активне населення	тис. осіб			
у віці 15-70 років		22051,6	22056,9	100,0
працездатного віку		20220,7	20247,9	100,1
Рівень економічної активності населення	у % до населення відповідної вікової групи			
у віці 15-70 років		63,7	64,3	x
працездатного віку		72,0	72,7	x
Зайняте населення	тис. осіб			
у віці 15-70 років		20266,0	20324,2	100,3
працездатного віку		18436,5	18516,2	100,4
Рівень зайнятості населення	у % до населення відповідної вікової групи			
у віці 15-70 років		58,5	59,2	x
працездатного віку		65,6	66,5	x
Кількість населення віком 15-70 років, зайнятого у неформальному секторі економіки	тис. осіб	4649,2	4704,9	101,2
	у % до загальної кількості зайнятого населення відповідної вікової групи	22,9	23,1	x
Безробітне населення (за методологією МОП)	тис. осіб			
у віці 15-70 років		1785,6	1732,7	97,0
працездатного віку		1784,2	1731,7	97,1
Безробітні, зареєстровані у державній службі зайнятості, працездатного віку		452,1	505,3	111,8

	Одиниця виміру	2010р.	2011р.	2011р. до 2010р., у %
<i>Рівень безробіття населення (за методологією МОП)</i>	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи			
<i>у віці 15-70 років</i>		8,1	7,9	x
<i>працездатного віку</i>		8,8	8,6	x
<i>Рівень зареєстрованого безробіття населення працездатного віку</i>	у % до економічно активного населення працездатного віку у % до населення працездатного віку	2,2	2,5	x
		1,6	1,8	x
<i>Рівень економічної неактивності населення</i>	у % до населення відповідної вікової групи			
<i>у віці 15-70 років</i>		36,3	35,7	x
<i>працездатного віку</i>		28,0	27,3	x
Кількість незайнятих громадян, які перебували на обліку в державній службі зайнятості впродовж звітного періоду	тис. осіб у % до тих, які перебували на обліку	1847,4	1855,0	100,4
з них працевлаштовано		744,5	762,7	102,4
<i>Рівень працевлаштування</i>		40,3	41,1	x
Взяли участь у громадських роботах	тис. осіб	318,2	363,0	114,1
Проходили професійне навчання	тис. осіб	203,3	215,6	106,1
Потреба в робочій силі	на кінець періоду,	63,9	59,3	92,9
Навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць, вакантних посад	на кінець періоду, осіб	88	84	95,5
Середній розмір допомоги по безробіттю	у грудні, гривень	780,05	878,52	112,6
	у % до законодавчо встановленого рівня мінімальної зарплати	84,6	87,5	x
Кількість безробітних, які отримували допомогу по безробіттю	на кінець періоду, тис. осіб	411,3	365,3	88,8
	у % до тих, які перебували на обліку на кінець періоду	75,5	75,7	x
Кількість працівників, які знаходились у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення робіт)	у % до середньооблікової кількості штатних працівників	3,4	1,8	x
Кількість працівників, які переведені з економічних причин на неповний робочий день (тиждень)	у % до середньооблікової кількості штатних працівників	13,6	8,6	x
Рівень прийому робочої сили	у % до середньооблікової кількості штатних працівників	25,3	28,6	x
Рівень вибуття працівників	у % до середньооблікової кількості штатних працівників	28,1	30,9	x
Середньомісячна заробітна плата:	гривень			
- номінальна		2239	2633	117,6
- реальна	у % до відповідного періоду попереднього року	110,2	108,7	x
Сума заборгованості з виплати заробітної плати	на кінець року, млн. грн.	1218,1	977,4	80,2
Кількість працівників, яким вчасно не виплачено заробітну плату	на кінець року, тис. осіб	185,1	102,3	55,3

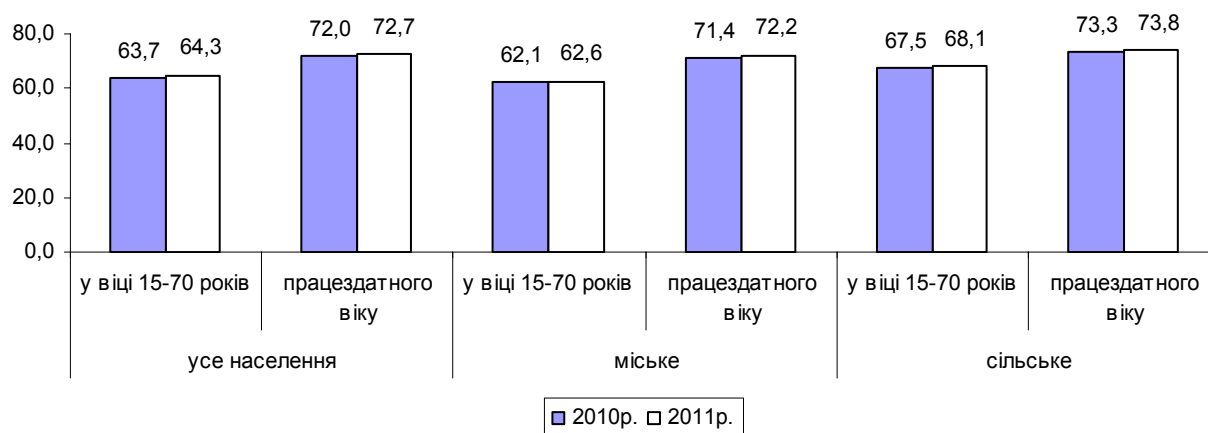
1. Показники економічної активності

За даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності середньомісячна **кількість економічно активного населення** віком 15–70 років у 2011р., порівняно з 2010р., не змінилась та склала 22,1 млн. осіб, з яких 20,3 млн. осіб або 92,1% були зайняті економічною діяльністю, а решта 1,7 млн. осіб – відповідно до методології Міжнародної організації праці (МОП) класифікувалися як безробітні.

Рівень економічної активності населення віком 15–70 років збільшився з 63,7% у 2010р. до 64,3% у 2011р., а для населення працездатного віку – з 72,0% до 72,7% відповідно. Зростання цього показника спостерігалось як серед мешканців міських поселень так сільської місцевості, про що свідчать дані діаграми 1.

Діаграма 1

Рівень економічної активності населення віком 15–70 років у 2010–2011рр.
у % до населення відповідної демографічної групи

Найвищий рівень економічної активності був характерний для осіб віком 30–49 років, найнижчий – для молоді віком 15–24 років та осіб віком 60–70 років (таблиця 1).

Таблиця 1. Рівень економічної активності населення за статтю, місцем проживання та віковими групами

(% до загальної кількості населення відповідної вікової групи)								
	Усього	У тому числі за віковими групами, років						Праце- здатного віку
		15–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60–70	
2010р.								
Усе населення	63,7	40,5	79,9	84,7	84,6	64,7	24,1	72,0
жінки	58,4	35,2	70,9	80,1	83,7	58,0	22,1	68,6
чоловіки	69,6	45,6	88,6	89,4	85,6	73,1	27,1	75,1
міські поселення	62,1	36,9	80,7	85,5	84,5	62,4	15,8	71,4
сільська місцевість	67,5	48,4	77,5	82,7	84,9	70,5	41,3	73,3
2011р.								
Усе населення	64,3	41,7	79,7	84,2	85,3	65,4	24,2	72,7
жінки	58,5	36,6	69,0	78,4	84,2	58,5	22,1	68,9
чоловіки	70,7	46,5	90,1	90,2	86,4	73,9	27,4	76,3
міські поселення	62,6	38,1	80,2	85,0	85,3	63,1	15,9	72,2
сільська місцевість	68,1	49,3	78,5	82,3	85,2	71,1	42,1	73,8

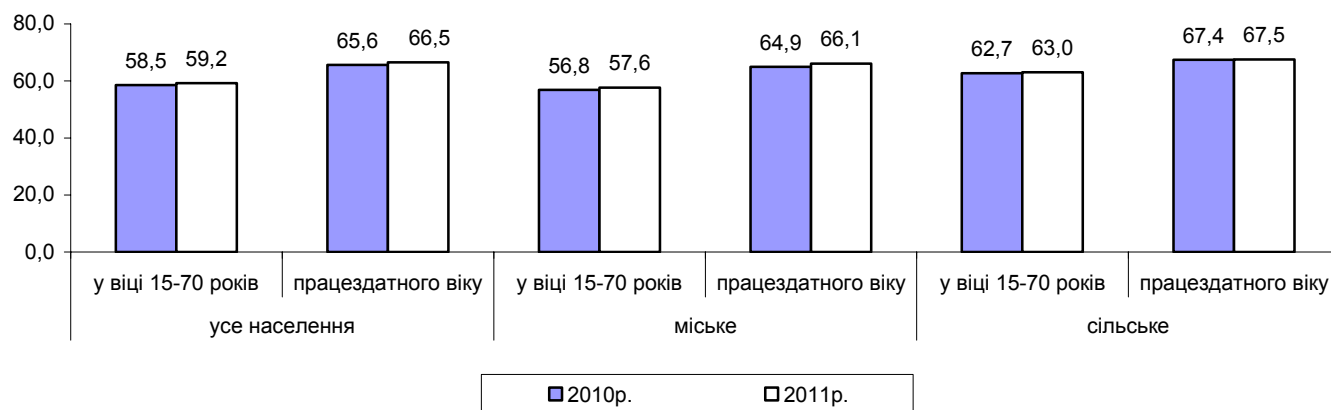
2. Показники зайнятості

Кількість зайнятого населення віком 15–70 років у 2011р., порівняно з 2010р., збільшилась на 58,2 тис. осіб, або на 0,3% та становила 20,3 млн. осіб, з яких особи працездатного віку склали 18,5 млн., або 91,1%. **Рівень зайнятості населення** віком 15–70 років відповідно зріс за означений період з 58,5% до 59,2%, а у населення працездатного віку з 65,6% до 66,5% (діаграма 2).

Діаграма 2

Рівень зайнятості населення віком 15-70 років у 2010-2011рр.

у % до населення відповідної демографічної групи

Найвищий рівень зайнятості населення спостерігався у осіб віком 30–49 років, а найнижчий – у молоді віком 15–24 років та осіб віком 60–70 років (таблиця 2).

Таблиця 2. Рівень зайнятості населення за статтю, місцем проживання та віковими групами

(% до загальної кількості населення відповідної вікової групи)

	Усього	У тому числі за віковими групами, років						Праце- здатного віку
		15–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60–70	
2010р.								
Усе населення	58,5	33,5	72,0	78,1	78,9	61,3	24,1	65,6
жінки	54,4	29,3	65,2	74,6	78,6	55,8	22,1	63,3
чоловіки	63,1	37,4	78,6	81,6	79,2	68,1	27,1	67,8
міські поселення	56,8	29,4	72,4	79,0	78,7	58,9	15,8	64,9
сільська місцевість	62,7	42,3	71,0	75,8	79,4	67,1	41,3	67,4
2011р.								
Усе населення	59,2	33,9	72,4	78,1	79,8	62,0	24,1	66,5
жінки	54,5	29,8	63,4	73,6	79,4	56,1	22,0	63,5
чоловіки	64,4	37,9	81,2	82,6	80,3	69,5	27,4	69,3
міські поселення	57,6	30,4	72,8	78,8	80,0	59,8	15,9	66,1
сільська місцевість	63,0	41,3	71,4	76,3	79,5	67,6	42,1	67,5

Серед регіонів країни найвищий рівень зайнятості в 2011р. був у м.Києві (64,4%) та м.Севастополі (61,9%), а найнижчий – у Івано – Франківській (52,2%) області (таблиця 3).

Таблиця 3. Зайняте населення за регіонами

	2010р.				2011р.			
	усього, у віці 15–70 років		з них працездатного віку		усього, у віці 15–70 років		з них працездатного віку	
	тис. осіб	у %	тис. осіб	у %	тис. осіб	у %	тис. осіб	у %
Україна	20266,0	58,5	18436,5	65,6	20324,2	59,2	18516,2	66,5
Автономна Республіка Крим	904,5	60,5	821,7	67,9	913,9	61,7	833,9	69,7
Вінницька	694,3	57,5	615,6	63,7	698,7	58,4	617,7	64,3
Волинська	433,6	58,2	395,2	62,9	440,1	59,0	400,5	63,9
Дніпропетровська	1541,9	60,3	1432,1	69,4	1531,3	60,7	1429,2	70,1
Донецька	1983,7	58,3	1834,6	67,3	1995,4	59,5	1857,9	69,2
Житомирська	560,3	59,5	491,5	64,3	553,5	59,2	485,5	63,9
Закарпатська	531,8	57,7	492,9	63,6	522,7	56,6	485,5	62,8
Запорізька	825,7	59,5	746,2	67,1	827,4	60,4	749,0	68,1
Івано-Франківська	530,3	52,3	488,3	57,6	529,7	52,2	489,9	57,9
Київська	757,9	58,6	691,5	65,9	754,4	58,8	694,4	66,6
Кіровоградська	431,2	56,9	389,3	65,0	433,1	57,8	395,2	66,6
Луганська	1015,4	57,1	930,9	65,1	1002,2	57,3	920,8	65,5
Львівська	1096,7	58,0	1007,7	64,1	1100,7	58,3	1012,1	64,6
Миколаївська	536,7	59,1	488,0	66,5	537,5	59,8	490,0	67,5
Одеська	1044,5	57,5	962,5	65,3	1048,5	58,1	969,4	66,3
Полтавська	644,8	57,3	592,4	65,9	654,2	58,8	597,2	67,1
Рівненська	471,2	56,7	426,3	60,8	489,2	58,8	435,4	62,2
Сумська	497,0	56,0	449,5	63,1	518,9	59,2	460,0	65,4
Тернопільська	431,3	54,2	387,1	59,0	433,6	54,6	388,4	59,4
Харківська	1267,3	59,3	1166,1	67,5	1279,0	60,6	1176,6	68,9
Херсонська	488,8	58,9	446,6	66,4	480,7	58,5	440,5	66,2
Хмельницька	580,6	59,1	516,6	65,3	572,2	58,7	511,1	65,0
Черкаська	564,9	58,4	516,0	67,4	566,4	59,3	518,9	68,3
Чернівецька	382,4	57,4	318,1	57,5	385,4	57,7	323,9	58,6
Чернігівська	480,1	59,2	413,3	64,3	475,3	59,5	408,3	64,4
м. Київ	1387,8	63,6	1253,2	69,8	1401,0	64,4	1263,4	70,9
м. Севастополь	181,3	62,0	163,3	70,8	179,2	61,9	161,5	70,0

Серед зайнятого населення віком 15-70 років кожен п'ятий працював у сільському господарстві або промисловості, шостий – у торгівлі.

Збільшення кількості зайнятих у 2011р. порівняно з 2010р. відбулося у діяльності готелів та ресторанів; промисловості; операціях з нерухомим майном, оренді, інженірингу та наданні послуг підприємцям; діяльності домашніх господарств. Водночас зменшення обсягів зайнятості зафіксоване в діяльності транспорту та зв'язку; державному управлінні; наданні комунальних та індивідуальних послуг, діяльності у сфері культури та спорту.

У структурі зайнятих спостерігалось зменшення питомої ваги найманих працівників, та збільшення частки працюючих у секторі самостійної зайнятості (таблиця 4).

Таблиця 4. Кількість зайнятого населення за статусами зайнятості та місцем проживання

	2010р.			2011р.		
	усього	міські поселення	сільська місцевість	усього	міські поселення	сільська місцевість
Усього, тис.осіб	20266,0	13791,8	6474,2	20324,2	13873,9	6450,3
у тому числі						
у % до підсумку						
працюючі за наймом	81,1	91,6	58,7	80,7	91,2	58,2
самозайняті (включаючи роботодавців та безкоштовно працюючих членів сім'ї)	18,9	8,4	41,3	19,3	8,8	41,8

Кількість зайнятих у неформальному секторі економіки у 2011р. порівняно з попереднім роком збільшилась на 55,7 тис. осіб і складала 4,7 млн. осіб, або 23,1% загальної кількості зайнятого населення віком 15–70 років.

Зазначений сектор економіки є переважаючим місцем прикладання праці для кожної другої особи з числа зайнятих сільських жителів. У міських поселеннях ця зайнятість набула меншого розповсюдження завдяки більш сприятливій кон'юктурі на ринку праці.

Сільськогосподарське виробництво є основним видом економічної діяльності неформального сектору економіки (65,4% зайнятих у цьому секторі, або 74,7% усіх зайнятих у зазначеному виді діяльності). Іншими розповсюдженими видами економічної діяльності населення у цьому секторі економіки були торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність готелів та ресторанів та будівництво (таблиця 5).

Таблиця 5. Зайнятість у неформальному секторі економіки за видами економічної діяльності

	2010р.	2011р.
Усього, тис. осіб	4649,2	4704,9
у % до загальної кількості зайнятого населення	22,9	23,1
у тому числі за видами економічної діяльності:		
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство;		
рибальство, рибництво	65,2	65,4
Будівництво	12,3	12,3
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність готелів та ресторанів	13,4	13,1
Діяльність транспорту та зв'язку	1,8	1,6
Інші види економічної діяльності	7,3	7,6

У неформальному секторі економіки в основному працюють особи працездатного віку, де їх частка у 2011р. складала 80,7% загальної кількості зайнятого населення. Найвищий рівень участі населення у неформальному секторі економіки спостерігався серед осіб віком 15–24 років та у віці 60–70 років (таблиця 6).

Таблиця 6. Зайнятість населення у неформальному секторі економіки за статтю, місцем проживання та віковими групами у 2011 році

	Усього			У тому числі за віковими групами (років), у % до загальної кількості зайнятого населення відповідної вікової групи						Працездат- ного віку, тис. осіб
	тис. осіб	у % до		15–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60–70	
		загальної кількості зайнятих	2010р.							
Усе населення	4704,9	23,1	101,2	32,6	19,8	18,4	18,6	22,1	59,2	3798,1
жінки	2193,3	22,2	101,3	31,3	17,5	16,4	16,4	22,7	63,3	1564,6
чоловіки	2511,6	24,1	101,1	33,6	21,5	20,3	20,9	21,5	54,2	2233,5
міські										
поселення	1589,6	11,5	101,6	16,5	12,5	10,5	10,0	10,0	19,5	1436,2
сільська										
місцевість	3115,3	48,3	101,0	57,7	41,2	38,5	37,8	48,7	91,8	2361,9

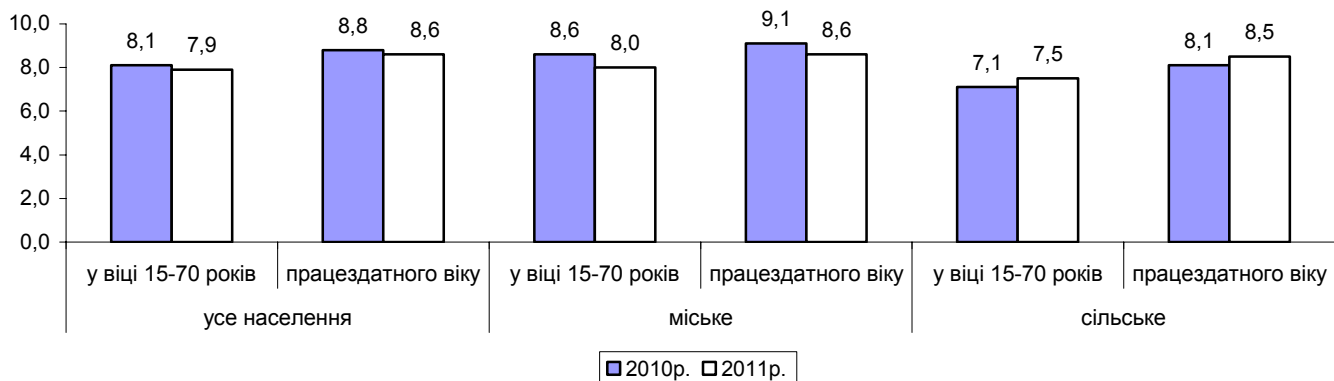
3. Показники безробіття

Кількість безробітних (за методологією МОП) у віці 15–70 років у 2011р., порівняно з 2010р., зменшилася на 52,9 тис. осіб, або на 3,0% та становила 1,7 млн. осіб. Серед безробітних майже три чверті склали мешканці міських поселень (1,2 млн. осіб), решту – сільські жителі. Зменшення кількості безробітного населення віком 15–70 років відбулося в основному за рахунок осіб працездатного віку (на 52,5 тис. осіб, або на 3,0%).

Рівень безробіття населення віком 15–70 років (за методологією МОП) в цілому по Україні знизився на 0,2 в.п. та становив 7,9% економічно активного населення зазначеного віку (серед населення працездатного віку – 8,6%). У міських поселеннях зазначений показник зменшився на 0,6 в.п. проте у сільській місцевості спостерігалось його збільшення на 0,4 в.п.

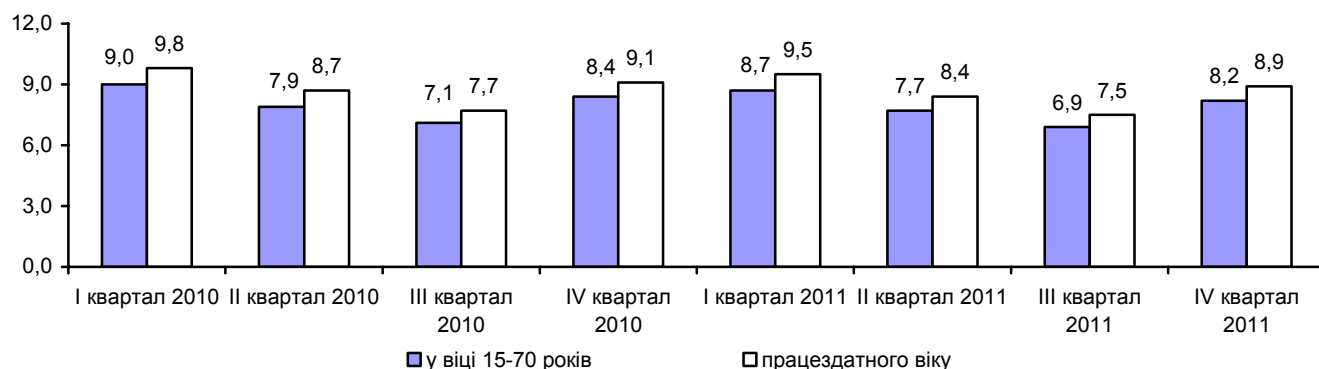
Діаграма 3

Рівень безробіття населення (за методологією МОП) у 2010 – 2011рр.
у % до економічно активного населення відповідної вікової групи

На показник рівня безробіття населення (за методологією МОП) значною мірою впливає сезонність. У 2011 році, як і в минулому, спостерігалось суттєве збільшення цього показника у IV кварталі порівняно з III кварталом (діаграма 4).

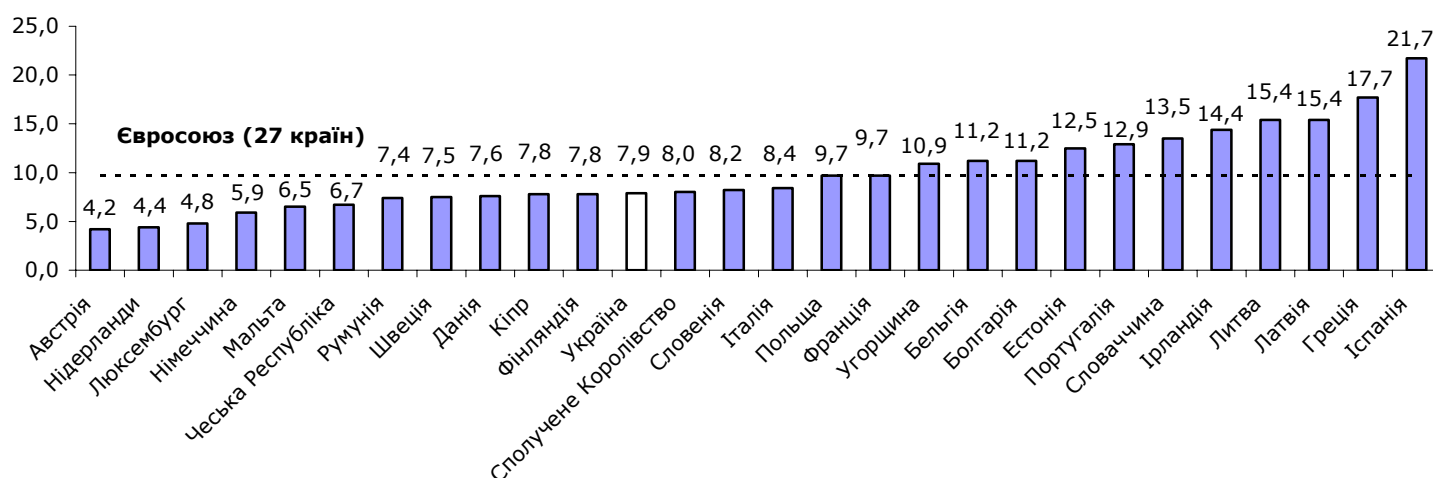
Рівень безробіття населення (за методологією МОП) у 2010-2011рр.
(у % до економічно активного населення відповідного віку)

Рівень безробіття населення віком 15–70 років (за методологією МОП) в цілому по Україні був нижчим, ніж відповідний показник по країнах Євросоюзу (9,7%) (діаграма 5).

Рівень безробіття населення (за методологією МОП)
у країнах Євросоюзу (27 країн) та в Україні у 2011 році

у % до економічно активного населення у віці 15 років і старше, для України – у віці 15-70 років

Примітка: Дані сезонно не скориговані, їх джерело - інтернет-сторінка Євростату: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (станом на 11.04.2012р.)

Найвищий рівень безробіття (за методологією МОП) спостерігався серед молоді віком 15–24 роки, а найнижчий – серед осіб віком 50–70 років (таблиця 7).

Таблиця 7. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, місцем проживання та віковими групами

(% до кількості економічно активного населення відповідної вікової групи)

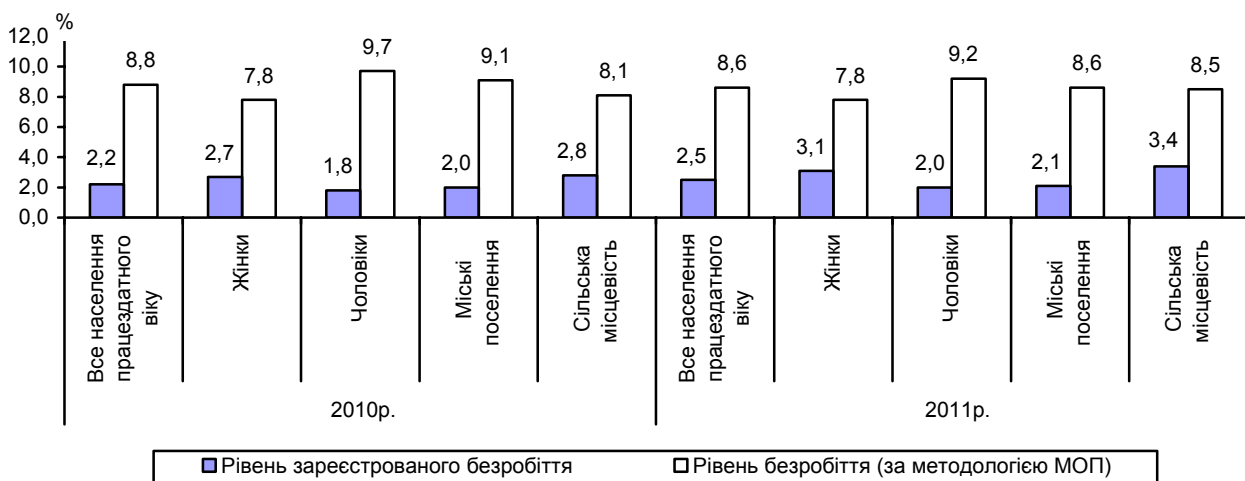
	Усього	У тому числі за віковими групами, років						Праце- здатного віку
		15–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60–70	
2010р.								
Усе населення	8,1	17,4	9,9	7,8	6,8	5,3	0,0	8,8
жінки	6,8	16,7	8,1	6,8	6,0	3,9	-	7,8
чоловіки	9,3	17,8	11,2	8,7	7,6	6,8	0,1	9,7
міські поселення	8,6	20,2	10,3	7,6	6,9	5,6	0,1	9,1
сільська місцевість	7,1	12,6	8,4	8,3	6,5	4,8	-	8,1
2011р.								
Усе населення	7,9	18,6	9,2	7,3	6,4	5,1	0,1	8,6
жінки	6,8	18,7	8,2	6,1	5,7	4,2	0,1	7,8
чоловіки	8,8	18,6	9,9	8,4	7,0	6,0	0,0	9,2
міські поселення	8,0	20,2	9,2	7,3	6,2	5,2	0,1	8,6
сільська місцевість	7,5	16,1	9,1	7,3	6,7	5,0	0,0	8,5

Рівень безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) у 3,4 раза перевищував рівень зареєстрованого безробіття, розрахованого по відношенню до економічно активного населення працездатного віку (у жінок – у 2,5 раза, чоловіків – у 4,6 раза, міських поселеннях – у 4,1 раза, сільській місцевості – у 2,5 раза) (діаграма 6).

Діаграма 6

Безробіття серед економічно активного населення працездатного віку за статтю та місцем проживання у 2010–2011рр.

(у % до економічно активного населення працездатного віку)

Слід зазначити, що за регіонами максимальне значення рівня безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією МОП) спостерігалось у Рівненській, Тернопільській, Чернігівській областях (10,4%), а мінімальне – у м.Києві (5,6%), (таблиця 8).

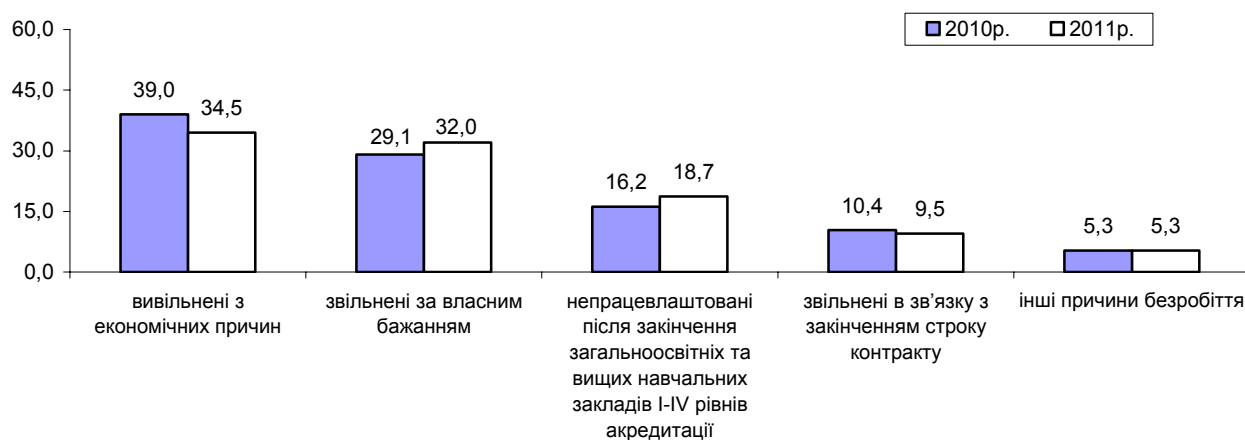
Таблиця 8. Безробітне населення (за методологією МОП) за регіонами

	2010р.				2011р.			
	усього, у віці 15–70 років		з них, працездатного віку		усього, у віці 15–70 років		з них, працездатного віку	
	тис. осіб	у %	тис. осіб	у %	тис. осіб	у %	тис. осіб	у %
Україна	1785,6	8,1	1784,2	8,8	1732,7	7,9	1731,7	8,6
Автономна Республіка Крим	60,2	6,2	60,2	6,8	58,9	6,1	58,9	6,6
Вінницька	76,9	10,0	76,9	11,1	75,2	9,7	75,2	10,9
Волинська	40,5	8,5	40,5	9,3	39,9	8,3	39,9	9,1
Дніпропетровська	117,7	7,1	117,7	7,6	112,3	6,8	112,3	7,3
Донецька	182,9	8,4	182,9	9,1	177,7	8,2	177,7	8,7
Житомирська	60,8	9,8	60,8	11,0	61,4	10,0	61,4	11,2
Закарпатська	50,4	8,7	50,3	9,3	55,2	9,6	55,2	10,2
Запорізька	66,9	7,5	66,9	8,2	64,5	7,2	64,5	7,9
Івано-Франківська	47,5	8,2	47,5	8,9	50,5	8,7	50,5	9,3
Київська	59,7	7,3	59,7	7,9	54,1	6,7	54,1	7,2
Кіровоградська	42,3	8,9	42,3	9,8	40,9	8,6	40,9	9,4
Луганська	78,7	7,2	78,7	7,8	70,3	6,6	70,2	7,1
Львівська	93,3	7,8	92,8	8,4	92,1	7,7	92,1	8,3
Миколаївська	49,4	8,4	49,4	9,2	47,4	8,1	47,4	8,8
Одеська	68,0	6,1	68,0	6,6	66,7	6,0	66,7	6,4
Полтавська	69,2	9,7	69,2	10,5	66,0	9,2	65,7	9,9
Рівненська	60,8	11,4	60,8	12,5	56,8	10,4	56,8	11,5
Сумська	59,2	10,6	59,2	11,6	52,0	9,1	52,0	10,2
Тернопільська	50,8	10,5	50,8	11,6	50,2	10,4	50,2	11,4
Харківська	97,9	7,2	97,9	7,7	96,2	7,0	96,2	7,6
Херсонська	46,1	8,6	46,1	9,4	47,8	9,0	47,8	9,8
Хмельницька	54,9	8,6	54,9	9,6	55,4	8,8	55,4	9,8
Черкаська	62,4	9,9	62,4	10,8	57,7	9,2	57,7	10,0
Чернівецька	35,6	8,5	35,6	10,1	34,2	8,2	34,2	9,6
Чернігівська	56,1	10,5	56,1	12,0	54,9	10,4	54,9	11,9
м. Київ	85,9	5,8	85,1	6,4	82,5	5,6	81,9	6,1
м. Севастополь	11,5	6,0	11,5	6,6	11,9	6,2	11,9	6,9

У 2011р. порівняно з 2010р. питома вага вивільнених з економічних причин зменшилася на 4,5 в.п. та становила 34,5% від загальної кількості безробітних. Водночас, збільшилась частка звільнених за власним бажанням (на 2,9 в.п.), непрацевлаштованих після закінчення навчальних закладів (на 2,5 в.п.) (діаграма 7).

**Причини незайнятості безробітних віком 15-70 років (за методологією МОП)
у 2010-2011рр.**

у % до загальної кількості безробітних

Показник середньої тривалості безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією МОП) знизився з 7 місяців у 2010р. до 6 місяців у 2011р. Питома вага осіб, термін пошуку роботи яких складав до 3 місяців та від 3 до 6 місяців, у 2011р. порівняно з 2010р., зросла відповідно на 6,3 в.п. та 1,4 в.п. Водночас, спостерігалось зменшення частки безробітних, які шукали роботу 6 місяців і більше (на 7,7 в.п.) (таблиця 9).

Таблиця 9. Безробітне населення (за методологією МОП) за тривалістю пошуку роботи

	2010р.	2011р.
Безробітне населення у віці 15–70 років		
(за методологією МОП), тис. осіб	1785,6	1732,7
у тому числі шукали роботу, намагались організувати власну справу, тис.	1711,8	1674,4
з них за тривалістю пошуку роботи, відсотків		
до 3 місяців	34,1	40,4
від 3 до 6 місяців	21,8	23,2
від 6 до 9 місяців	11,3	10,5
від 9 до 12 місяців	9,2	6,4
12 місяців і більше	23,6	19,5
<i>Середня тривалість пошуку роботи, місяців</i>	<i>7</i>	<i>6</i>

Кількість **економічно неактивного населення** віком 15-70 років у 2011р. складала 12,3 млн. або більше третини всього населення цього віку. Із зазначеної кількості кожен другий був пенсіонером, кожен четвертий - учнем або студентом, кожен п'ятий – виконував домашні (сімейні) обов'язки.

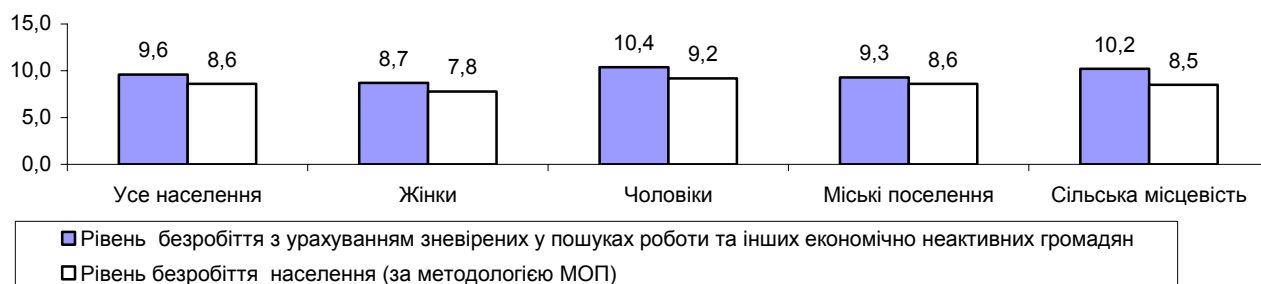
До вищезазначеної категорії осіб також включаються незайняті особи працездатного віку, які припинили активні пошуки роботи, тому що втратили надію її знайти (зневірені). Порівняно з показником за 2010р. ця категорія осіб зменшилась на 27,3% та становила 127,3 тис. осіб. Також зменшилася кількість економічно неактивних осіб працездатного віку, які не знали де і як шукати роботу, яким чином організувати власну справу, переконаних у відсутності підходящої роботи. Кількість таких громадян у 2011р. складала 107,7 тис. осіб, або 1,4% економічно неактивного населення працездатного віку (у 2010р. відповідно – 108,2 тис. осіб, або 1,4%). Остання категорія громадян, як і ті особи, які зневірилися у пошуках роботи, за умови сприятливої кон'юнктури могли б запропонувати свою робочу силу на ринку праці, а отже, є потенціалом поповнення лав безробітних. З

урахуванням таких громадян рівень безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) становив би 9,6%, проти 8,6% (у 2010р. – 10,1% та 8,8% відповідно) (діаграма 8).

Діаграма 8

Пропозиція робочої сили працездатного віку у 2011 році

у % до економічно активного населення працездатного віку

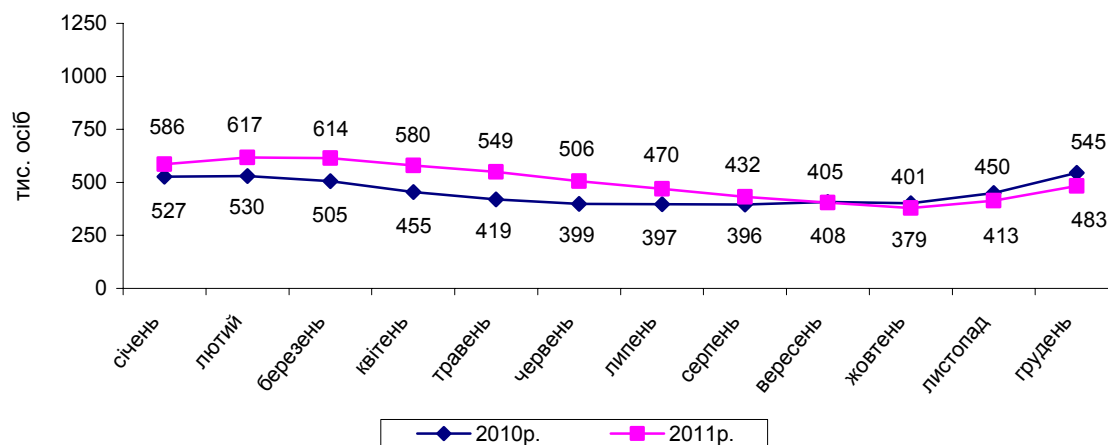
За адміністративними даними державної служби зайнятості впродовж 2011р. на її обліку перебувало 1,9 млн. не зайнятих трудовою діяльністю громадян, що на 0,4% більше, ніж у 2010р. Серед таких осіб кожен другий (49,6%) раніше займав місце робітника, майже кожен третій (31,0%) – посаду службовця, решту складали некваліфіковані працівники та особи без професії. Середньомісячна кількість зареєстрованих безробітних, порівняно з 2010р., збільшилася на 11,8% та становила у 2011р. 505,3 тис. осіб, що складає близько третини (29,2%) від кількості безробітних працездатного віку, визначених за методологією МОП.

Динаміку зареєстрованого безробіття ілюструють нижче наведені дані (діаграма 9).

Діаграма 9

Кількість зареєстрованих безробітних у 2010-2011рр.

на кінець місяця

Рівень зареєстрованого безробіття в середньому за 2011р. склав 2,5% від економічно активного населення працездатного віку. Зазначений показник був вищим у жінок (3,1%), порівняно з чоловіками (2,0%) та сільського населення (3,4%), порівняно з міськими жителями (2,1%).

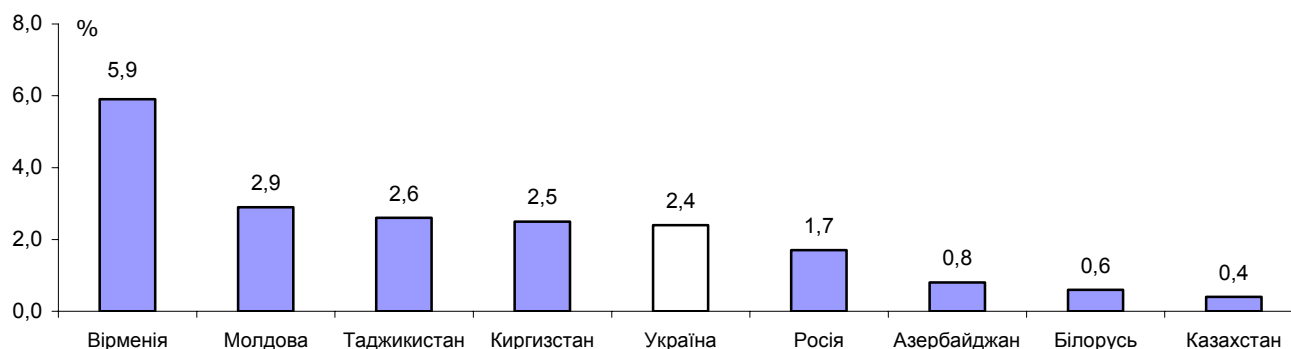
Найвищий рівень зареєстрованого безробіття, розрахований у відсотках до економічно активного населення працездатного віку, у 2011р. спостерігався у Житомирській області, а найнижчий – у м.Києві та м.Севастополі (таблиця 10).

Таблиця 10. Зареєстроване безробіття за регіонами

	2010р.				2011р.			
	Середньо-місячна кількість безробітних, зареєстрованих в державній службі зайнятості, тис. осіб	у % до:			Середньо-місячна кількість безробітних, зареєстрованих в державній службі зайнятості, тис. осіб	у % до:		
		економічно активного населення працездатного віку	населення працездатного віку	безробітних працездатного віку (за методологією МОП)		економічно активного населення працездатного віку	населення працездатного віку	безробітних працездатного віку (за методологією МОП)
Україна	452,1	2,2	1,6	25,3	505,3	2,5	1,8	29,2
Автономна Республіка Крим	13,9	1,6	1,2	23,1	18,3	2,0	1,5	31,1
Вінницька	22,0	3,2	2,3	28,6	26,1	3,8	2,8	34,7
Волинська	12,4	2,8	2,0	30,6	12,7	2,9	2,1	31,8
Дніпропетровська	29,1	1,9	1,4	24,7	31,3	2,0	1,6	27,9
Донецька	31,7	1,6	1,2	17,3	31,1	1,5	1,2	17,5
Житомирська	20,4	3,7	2,7	33,6	23,2	4,2	3,1	37,8
Закарпатська	12,1	2,2	1,6	24,1	14,1	2,6	1,9	25,5
Запорізька	21,0	2,6	1,9	31,4	22,4	2,8	2,1	34,7
Івано-Франківська	14,9	2,8	1,8	31,4	17,1	3,2	2,1	33,9
Київська	14,8	2,0	1,4	24,8	15,9	2,1	1,5	29,4
Кіровоградська	14,6	3,4	2,5	34,5	16,5	3,8	2,8	40,3
Луганська	16,1	1,6	1,1	20,5	18,7	1,9	1,3	26,6
Львівська	23,3	2,1	1,5	25,1	26,8	2,4	1,7	29,1
Миколаївська	14,9	2,8	2,0	30,2	17,6	3,3	2,5	37,1
Одеська	14,1	1,4	1,0	20,7	17,3	1,7	1,2	25,9
Полтавська	25,7	3,9	2,9	37,1	27,3	4,1	3,1	41,6
Рівненська	17,1	3,5	2,5	28,1	19,5	4,0	2,8	34,3
Сумська	17,4	3,4	2,5	29,4	19,0	3,7	2,7	36,5
Тернопільська	12,5	2,9	1,9	24,6	15,1	3,4	2,3	30,1
Харківська	27,1	2,1	1,6	27,7	30,6	2,4	1,8	31,8
Херсонська	8,6	1,7	1,3	18,7	10,4	2,1	1,6	21,8
Хмельницька	16,6	2,9	2,1	30,2	16,8	3,0	2,2	30,3
Черкаська	19,9	3,4	2,6	31,9	22,4	3,9	3,0	38,8
Чернівецька	9,3	2,6	1,7	26,1	10,5	2,9	1,9	30,7
Чернігівська	15,7	3,3	2,5	28,0	16,4	3,5	2,6	29,9
м.Київ	5,5	0,4	0,3	6,5	6,8	0,5	0,4	8,3
м.Севастополь	1,4	0,8	0,6	12,2	1,4	0,8	0,6	11,8

Слід зазначити, що на кінець 2011р. рівень зареєстрованого безробіття становив 2,4% економічно активного населення працездатного віку. Серед країн СНД Україна за цим показником посідала п'яте місце (діаграма 10).

Рівень зареєстрованого безробіття серед країн СНД у 2011 року
(у % до економічно активного населення, на кінець звітного періоду)

Примітка. Дані по Україні розраховано у % до економічно активного населення працездатного віку.

По Таджикистану дані наведено на початок грудня.

Джерело інформації: Експрес-довідь Міждержавного Статкомітету СНД "Социально-экономическое положение стран Содружества Независимых Государств в 2011 году", січень 2011р.

Кількість вільних робочих місць та вакантних посад на підприємствах, в установах, організаціях (далі – підприємства) на кінець 2011р. становила 59,3 тис., що на 7,1% менше, ніж у відповідному періоді 2010р. Значне зменшення потреби в працівниках на заміщення вільних робочих місць спостерігалось на підприємствах фінансової діяльності (на 41,7%). Наразі майже на третину зріс попит на робочу силу в готелях та ресторанах і освіті.

У загальній кількості вільних робочих місць (вакантних посад), заявлених підприємствами на кінець 2011р., майже кожне п'яте було на підприємствах переробної промисловості, восьме – в державному управлінні або на підприємствах торгівлі та ремонту автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку (таблиця 11).

Таблиця 11. Попит на робочу силу за видами економічної діяльності у 2011 році

(на кінець року)

	Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад)		У тому числі на		
	усього, тис. осіб	у % до 2010р.	місця робітників	посади службовців	місця, які не потребують професійної підготовки
Усього	59,3	92,9	27,7	23,1	8,5
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	2,9	104,7	1,5	0,7	0,7
Промисловість	16,6	96,4	10,8	2,5	3,3
добувна промисловість	1,3	92,2	0,9	0,2	0,2
переробна промисловість	13,0	94,3	8,3	2,0	2,7
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	2,3	113,4	1,6	0,3	0,4
Будівництво	3,5	93,1	2,5	0,7	0,3
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	7,1	84,5	4,0	2,3	0,8
Діяльність готелів та ресторанів	1,1	132,4	0,8	0,1	0,2
Діяльність транспорту та зв'язку	5,0	101,5	3,2	1,2	0,6
Фінансова діяльність	0,9	58,3	0,0	0,9	0,0

	Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад)		У тому числі на		
	усього, тис. осіб	у % до 2010р.	місця робітників	посади службовців	місця, які не потребують професійної підготовки
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	4,8	81,7	1,6	1,6	1,6
Державне управління	7,7	91,2	1,2	6,3	0,2
Освіта	2,1	130,9	0,4	1,4	0,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	5,9	93,9	0,9	4,8	0,2
Інші види економічної діяльності	1,7	78,9	0,8	0,6	0,3

За регіонами значне зниження потреби в працівниках у порівнянні з 2010р. відбулося у м.Києві (на 45,5%), Запорізькій (на 47,2%) та Черкаській (на 38,5%) областях, а найбільше зростання – у Волинській (в 2,2 раза), Івано-Франківській (в 1,9 раза) та Херсонській (в 1,7 раза) областях (таблиця 12).

Таблиця 12. Попит та пропозиція робочої сили за регіонами

(на кінець року)

	Кількість громадян, не зайнятих трудовою діяльністю, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, тис. осіб		Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць, (вакантних посад), тис. осіб		Навантаження на 10 вільних робочих місць (вакантних посад), осіб	
	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.
Україна	564,0	501,4	63,9	59,3	88	84
Автономна Республіка Крим	20,1	21,1	2,8	3,3	72	64
Вінницька	30,2	27,1	0,6	0,6	494	475
Волинська	13,9	11,2	0,8	1,8	170	62
Дніпропетровська	34,4	31,6	7,7	8,0	45	39
Донецька	33,0	28,4	2,9	4,1	113	69
Житомирська	23,0	22,9	1,8	2,4	127	96
Закарпатська	14,2	12,1	0,9	1,2	153	101
Запорізька	25,9	23,1	1,6	0,8	166	280
Івано-Франківська	16,9	16,3	0,2	0,4	743	385
Київська	17,1	16,3	3,2	2,2	54	72
Кіровоградська	19,5	18,5	0,6	0,7	315	251
Луганська	20,5	18,5	2,0	2,6	105	72
Львівська	27,7	23,4	2,3	1,9	120	125
Миколаївська	20,3	18,4	1,1	1,3	182	137
Одеська	21,4	16,9	2,6	3,8	83	44
Полтавська	35,1	24,4	1,8	2,4	196	101
Рівненська	20,8	18,4	0,8	0,6	254	290
Сумська	21,5	17,7	0,7	0,7	311	246
Тернопільська	18,0	16,3	0,9	1,1	213	154
Харківська	34,0	29,8	3,3	2,8	102	107

	Кількість громадян, не зайнятих трудовою діяльністю, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, тис. осіб		Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць, (вакантних посад), тис. осіб		Навантаження на 10 вільних робочих місць (вакантних посад), осіб	
	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.
Херсонська	11,6	11,8	1,1	1,9	104	63
Хмельницька	21,6	17,3	0,4	0,3	527	508
Черкаська	25,8	24,8	0,3	0,2	894	1400
Чернівецька	10,8	10,9	0,7	0,9	160	122
Чернігівська	19,1	15,9	0,9	1,2	212	132
м.Київ	6,2	6,9	20,9	11,4	3	6
м.Севастополь	1,4	1,4	1,0	0,7	14	22

Найбільшим залишається попит підприємств на кваліфікованих робітників із інструментом (21,9% від загальної кількості вільних робочих місць на кінець 2011р.), професіоналів (15,4%), працівників найпростіших професій у сфері торгівлі, послуг, у промисловості, будівництві, на транспорті та ін. (14,3%), робітників із обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин (13,3%) (таблиця 13).

Спостерігається значне скорочення потреби в продавцях і демонстраторах (на 42,5%), службовцях, що обслуговують клієнтів (на 38,2%), кваліфікованих робітниках сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (на 17,1%), у робітниках найпростіших професій торгівлі та сфери послуг (на 16,4%). Разом із тим зросла потреба в службовцях, пов'язаних з інформацією (на 18,2%).

Таблиця 13. Попит та пропозиція робочої сили за професійними групами

(на кінець року)

	Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад), тис. осіб		Навантаження на 10 вільних робочих місць, (вакантних посад), осіб	
	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.
Усього	63,9	59,3	88	84
у т.ч. за професійними групами:				
Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	5,7	5,3	91	93
Професіонали	9,0	9,1	53	50
з них				
Професіонали в галузі фізичних, математичних та технічних наук	1,7	1,7	64	59
Професіонали в галузі наук про життя та медичних наук	3,5	3,4	10	9
Фахівці	7,4	7,0	71	68
з них				
Технічні фахівці в галузі прикладних наук та техніки	1,3	1,3	97	76
Фахівці в галузі біології, агрономії та медицини	2,4	2,1	22	25

	Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад), тис. осіб		Навантаження на 10 вільних робочих місць, (вакантних посад), осіб	
	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.
<i>Технічні службовці</i>	2,2	1,7	143	161
у тому числі				
Службовці, пов'язані з інформацією	0,6	0,7	322	225
Службовці, що обслуговують клієнтів	1,6	1,0	78	116
<i>Працівники сфери торгівлі та послуг</i>	7,9	6,2	97	116
у тому числі				
Працівники, що надають персональні та захисні послуги	4,3	4,1	106	104
Продавці та демонстратори	3,6	2,1	87	140
<i>Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства</i>	0,7	0,6	318	347
<i>Кваліфіковані робітники з інструментом</i>	13,2	13,0	53	44
у тому числі				
Робітники з видобутку корисних копалин і на будівництві	3,6	3,2	51	45
Робітники металургійних та машинобудівних професій	7,2	7,2	47	38
Робітники в галузі точної механіки, ручних ремесел та друкування	0,2	0,2	120	129
Інші кваліфіковані робітники з інструментом	2,2	2,4	72	54
<i>Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин</i>	7,9	7,9	136	119
у тому числі				
Робітники, що обслуговують промислове устаткування	1,5	1,5	135	118
Робітники, що обслуговують машини, та складальники машин	2,7	2,7	76	67
Водії та робітники з обслуговування пересувної техніки та установок	3,7	3,7	182	157
<i>Найпростіші професії (включаючи осіб без професії)</i>	9,9	8,5	104	104
з них				
Найпростіші професії торгівлі та сфери послуг	5,7	4,8	55	58
Найпростіші професії в сільському господарстві та подібних галузях	0,2	0,2	964	814
Найпростіші професії у видобувних галузях, будівництві, промисловості та на транспорті	3,8	3,3	106	106

Наявність структурної диспропорції між попитом на робочу силу та її пропозицією за професіями є фактором, що обмежує як можливості працевлаштування безробітних, так і задоволення потреб роботодавців у працівниках.

Навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) знизилося з 88 осіб на кінець грудня 2010р. до 84 осіб на кінець грудня 2011р. Серед регіонів цей показник значно зменшився у Івано-Франківській (з 743 до 385 осіб), у Волинській (з 170 до 62 осіб), у Полтавській (з 196 до 101 особи) областях (таблиця 12).

Значне перевищення пропозиції робочої сили над попитом було серед робітників найпростіших професій у сільському господарстві та подібних галузях, кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства, службовців, пов'язаних з інформацією.

За показником навантаження на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) Україна посідала четверте місце серед країн СНД (таблиця 14).

Таблиця 14. Навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць (вакантних посад)

<i>(осіб; на кінець року)</i>		
	2010р.	2011р.
Україна	88	84
Азербайджан	37	27
Білорусь	11	9
Вірменія	852	601
Казахстан	32	33
Киргизстан	173	116
Молдова	149	124
Росія	18	12
Таджикистан	66	63

Примітка. По Таджикистану дані наведено на початок грудня.

Джерело інформації: Експрес-доповідь Міждержавного Статкомітету СНД "Социально-экономическое положение стран Содружества Независимых Государств в 2011 году", січень 2012р.

За сприяння державної служби зайнятості у 2011р. було працевлаштовано 762,7 тис. осіб, або 41,1% незайнятого населення, що перебувало на обліку цієї установи (2010р. – 744,5 тис. та 40,3% відповідно).

Серед незайнятих трудовою діяльністю громадян, працевлаштованих у зазначеному періоді через державну службу зайнятості, майже половину (46,3%) становили жінки або молодь у віці до 35 років (48,1%).

У 2011р. порівняно з 2010р. кількість працевлаштованих незайнятих громадян зросла на 18,2 тис. осіб, або на 2,4%, зокрема в сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві – на 17,7 тис. осіб. Разом з тим, на підприємствах торгівлі; ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку цей показник зменшився на 15,4 тис. осіб. Із загальної кількості працевлаштованих майже дві третини незайнятих осіб було працевлаштовано на підприємства переробної промисловості, сільського господарства, мисливства та лісового господарства, а також торгівлі та ремонту автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку.

Серед працевлаштованих більше половини зайняли місця робітників, 23,0% – посади службовців, 17,2% – місця, які не потребують спеціальної професійної підготовки.

Зростання рівня працевлаштування населення у 2011р. порівняно з 2010р., спостерігалось в 21 регіоні країни (таблиця 15).

Таблиця 15. Працевлаштування не зайнятих трудовою діяльністю громадян за регіонами

	Кількість незайнятих громадян, які перебували на обліку впродовж 2011р. – всього, тис. осіб	Кількість працевлаштованих у 2011р.		Рівень працевлаштування, %	
		тис. осіб	у % до 2010р.	2010р.	2011р.
Україна	1855,0	762,7	102,4	40,3	41,1
Автономна Республіка Крим	73,2	29,1	102,6	41,5	39,8
Вінницька	83,8	34,4	105,5	39,4	41,1
Волинська	52,5	24,3	99,6	45,7	46,2
Дніпропетровська	121,9	49,5	110,7	37,2	40,6
Донецька	127,1	54,5	108,2	37,1	42,9
Житомирська	72,6	25,8	104,8	35,3	35,6
Закарпатська	47,8	19,8	101,2	42,9	41,4
Запорізька	84,8	34,0	118,1	35,1	40,0
Івано-Франківська	66,4	30,8	105,7	45,8	46,3
Київська	56,1	21,6	112,5	35,6	38,5
Кіровоградська	59,5	24,9	103,9	41,0	41,9
Луганська	77,5	36,6	103,6	46,2	47,2
Львівська	91,6	36,7	101,7	39,9	40,1
Миколаївська	62,9	24,2	102,7	38,7	38,5
Одеська	66,4	25,4	113,7	36,2	38,3
Полтавська	95,4	36,9	102,7	36,5	38,6
Рівненська	68,2	28,1	109,3	40,0	41,3
Сумська	60,9	21,6	104,8	33,5	35,4
Тернопільська	57,9	23,9	97,0	44,0	41,3
Харківська	114,5	51,3	107,0	42,4	44,8
Херсонська	43,0	18,0	104,3	42,9	41,8
Хмельницька	70,2	33,9	102,3	46,6	48,4
Черкаська	80,8	35,3	112,6	39,5	43,7
Чернівецька	30,6	10,0	107,3	31,4	32,6
Чернігівська	53,7	19,7	107,2	35,1	36,7
м.Київ	29,7	10,3	28,8	68,9	34,6
м.Севастополь	6,0	2,1	145,4	25,9	35,2

Одним із напрямів соціального захисту незайнятого населення є організація оплачуваних громадських робіт, які забезпечують тимчасову зайнятість. На таких роботах у 2011р. працювали 363,0 тис., що на 14,1% більше, ніж у 2010р. В основному, це були особи, які мали статус безробітного (99,8%). Середня тривалість громадських робіт у розрахунку на одного зареєстрованого безробітного, залученого до їх проведення, у минулому році становила 14,7 дня проти 14,1 дня у 2010р. Загалом на організацію та проведення таких робіт у зазначеному періоді було витрачено 349,7 млн.грн., що в 1,4 раза більше, ніж у 2010р.

З метою підвищення конкурентоспроможності безробітних, державною службою зайнятості здійснюється їх професійне навчання (підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації). В навчальних закладах усіх типів упродовж 2011р. професійне навчання проходили 215,6 тис. зареєстрованих безробітних, що на 6,1% більше, ніж у 2010р. Із загальної кількості осіб, які завершили навчання у зазначеному періоді (184,2 тис. осіб.), 81,3% – навчалися з метою підвищення своєї кваліфікації, 13,2% – пройшли перепідготовку на іншу професію, а решта (5,5%) – вперше отримали професійну освіту.

Із Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття видатки на виплату допомоги у зв'язку з безробіттям у 2011р. становили 3,9 млрд.грн. Середній розмір допомоги у грудні 2011р. становив 879 грн., що дорівнює 87,5% законодавчо визначеного розміру мінімальної заробітної плати у цьому періоді (1004 грн.). При цьому більше, ніж у третини (37,9%) зареєстрованих безробітних, які отримували вищезазначену допомогу, вона була в межах 544 грн., менше, ніж у половини (40,8%) – від 544 до 1004 грн., майже у кожного п'ятого (21,3%) – понад 1004 грн.

4. Використання робочої сили

За даними обстеження підприємств, установ та організацій (далі – підприємства) середньооблікова кількість штатних працівників у 2011р. становила 10,6 млн. осіб.

У 2011р. 189,5 тис. працівників знаходились у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення виконання робіт). Майже половина таких працівників зайняті у промисловості (92,0 тис. осіб), ще чверть – у будівництві (42,6 тис. осіб).

Кількість працівників, переведених з економічних причин на неповний робочий день (тиждень), у 2011р. становила 908,9 тис. осіб. Здебільшого це працівники промисловості (446,5 тис. осіб) і транспорту та зв'язку (125,7 тис. осіб).

Розміри вимушеної неповної зайнятості характеризують дані, наведені у таблиці 16.

**Таблиця 16. Динаміка вимушеної неповної зайнятості
за окремими видами економічної діяльності**

	Кількість працівників, які							
	знаходились у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення робіт)				переведені з економічних причин на неповний робочий день (тиждень)			
	тис. осіб		у % до середньооблікової кількості штатних працівників		тис. осіб		у % до середньооблікової кількості штатних працівників	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Усього	363,3	189,5	3,4	1,8	1466,8	908,9	13,6	8,6
з них								
Промисловість	171,6	92,0	6,0	3,3	674,1	446,5	23,7	15,9
Будівництво	78,0	42,6	20,5	12,7	155,5	89,5	40,9	26,7
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	21,3	11,5	2,4	1,3	140,9	65,4	15,6	7,2
Діяльність транспорту та зв'язку	28,9	6,8	3,1	0,7	202,3	125,7	21,4	13,6

Кожен працівник, який перебував у відпустці без збереження заробітної плати (на період припинення виконання робіт), не працював з цієї причини протягом 2011р. в середньому 224 години, а через переведення з економічних причин на неповний робочий день (тиждень) – 277 годин, в промисловості – 203 та 263 год. відповідно. Загалом питома вага втрат із названих причин у фонді робочого часу, що відповідає режиму роботи підприємств, становила 1,5% проти 2,6% у 2010р.

У 2011р. кожним працівником у середньому відпрацьовано 1664 години, що складає 87,1% фонду робочого часу, встановленого на підприємствах, у 2010р. ці показники становили 1638 годин та 85,5% відповідно.

Упродовж 2011р. порівняно з попереднім роком спостерігалось збільшення мобільності робочої сили. Коефіцієнт валового обороту робочої сили (відношення кількості прийнятих і вибулих до

середньооблікової кількості штатних працівників) становив 59,5% проти 53,4% у 2010р. (таблиця 17). Збільшення зазначеного показника відбулося як через зростання рівня приходу працівників (на 3,3 в.п.), так і рівня їх вибуття (на 2,8 в.п.).

Таблиця 17. Рух робочої сили

	Кількість штатних працівників			
	тис. осіб		у % до середньооблікової кількості штатних працівників	
	2010	2011	2010	2011
Прийнято	2722,3	3021,2	25,3	28,6
Вибуло	3019,2	3259,5	28,1	30,9
у тому числі :				
у зв'язку зі скороченням штатів	152,2	215,9	1,4	2,0
з причин плинності кадрів	2652,4	2788,0	24,7	26,4

Переважає більшість вибулих працівників (85,5%), як і в 2010 році, залишила робочі місця за власним бажанням. Частка працівників, вивільнених у зв'язку зі скороченням штатів, по відношенню до середньооблікової кількості штатних працівників збільшилася на 0,6 в.п.

5. Заробітна плата найманих працівників

Протягом 2011р. в економіці України спостерігалось підвищення рівня заробітної плати.

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників підприємств, установ, організацій¹ (надалі – підприємства) у 2011р. порівняно з 2010р. зросла на 17,6% і становила 2633 грн.

Динаміку номінальної заробітної плати найманих працівників у 2007–2011рр. характеризують дані наведені нижче (таблиця 18).

Таблиця 18. Динаміка середньомісячної заробітної плати

	Нараховано в середньому			
	за місяць			за оплачену годину, грн.
	штатному працівнику, грн.	у % до відповідного періоду попереднього року	працівнику в еквіваленті повної зайнятості, грн.	
2007р.	1351	129,7	1408	8,74
2008р.	1806	133,7	1885	11,68
2009р.	1906	105,5	2064	12,90
2010р.	2239	120,0	2389	14,91
2011р.	2633	117,6	2765	17,30

Зростання номінальної заробітної плати у 2011р. порівняно з 2010р. було зафіксовано в усіх видах економічної діяльності. Темпи приросту зазначеного показника коливалися у межах від 9,0% в охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги до 28,7% у лісовому господарстві та пов'язаних з ним послугах.

Серед промислових видів діяльності зростання було в межах від 11,9% у виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення до 26,2% у добуванні вугілля, лігніту і торфу та у виробництві іншої неметалевої мінеральної продукції (таблиця 19).

¹ Дані наведено по підприємствах, установах, організаціях та їхніх відокремлених підрозділах із кількістю працівників 10 і більше осіб.

**Таблиця 19. Середньомісячна номінальна заробітна плата
за видами економічної діяльності у 2011 році**

	У середньому на одного штатного працівника			
	грн.	у % до		<u>Довідково:</u> 2010р.
		середнього рівня	попереднього року	
Усього	2633	100,0	117,6	2239
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	1800	68,4	125,9	1430
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	2300	87,4	128,7	1787
Рибальство, рибництво	1369	52,0	114,9	1191
Промисловість	3120	118,5	121,0	2580
Будівництво	2251	85,5	128,3	1754
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	2339	88,8	124,8	1874
Діяльність готелів та ресторанів	1777	67,5	122,1	1455
Діяльність транспорту та зв'язку	3138	119,2	115,1	2726
діяльність наземного транспорту	2699	102,5	114,6	2355
діяльність водного транспорту	3428	130,2	114,8	2987
діяльність авіаційного транспорту	8742	332,0	129,0	6774
додаткові транспортні послуги та допоміжні операції	3432	130,4	115,3	2976
діяльність пошти та зв'язку	2709	102,9	111,2	2435
Фінансова діяльність	5340	202,8	116,0	4601
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	2935	111,5	120,5	2436
з них дослідження і розробки	3270	124,2	113,8	2874
Державне управління	3053	116,0	111,2	2747
Освіта	2081	79,0	110,2	1889
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1778	67,5	109,0	1631
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	2380	90,4	115,2	2065
з них діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	2500	94,9	113,9	2194

Найбільш оплачуваними в країні у 2011р. були працівники авіаційного транспорту та фінансових установ, а серед промислових видів діяльності – підприємств із добування паливно-енергетичних корисних копалин та з виробництва коксу, продуктів нафтоперероблення: розмір оплати праці у цих видах діяльності перевищив середній по економіці у 1,5–3,3 раза.

Разом із тим рівень оплати праці у закладах охорони здоров'я залишається майже на третину нижчим за середній показник по економіці, в освіті – на 21,0% менше. У цілому по 6,0% освітян і працівників охорони здоров'я отримують заробітну плату на рівні прожиткового мінімуму для працездатної особи. Рік тому ці показники становили відповідно 6,4% та 6,5%. Це свідчить про низьку вартість робочої сили у видах діяльності, які забезпечують надання соціально важливих послуг.

Також значно нижчою є заробітна плата працівників рибальства та рибництва, сільського господарства, мисливства та пов'язаних з ними послуг, діяльності готелів та ресторанів, підприємств з виробництва текстилю, одягу, хутра та шкіри, виробів зі шкіри. Співвідношення рівня оплати праці в зазначених видах діяльності з середнім по економіці не перевищує 68,4%.

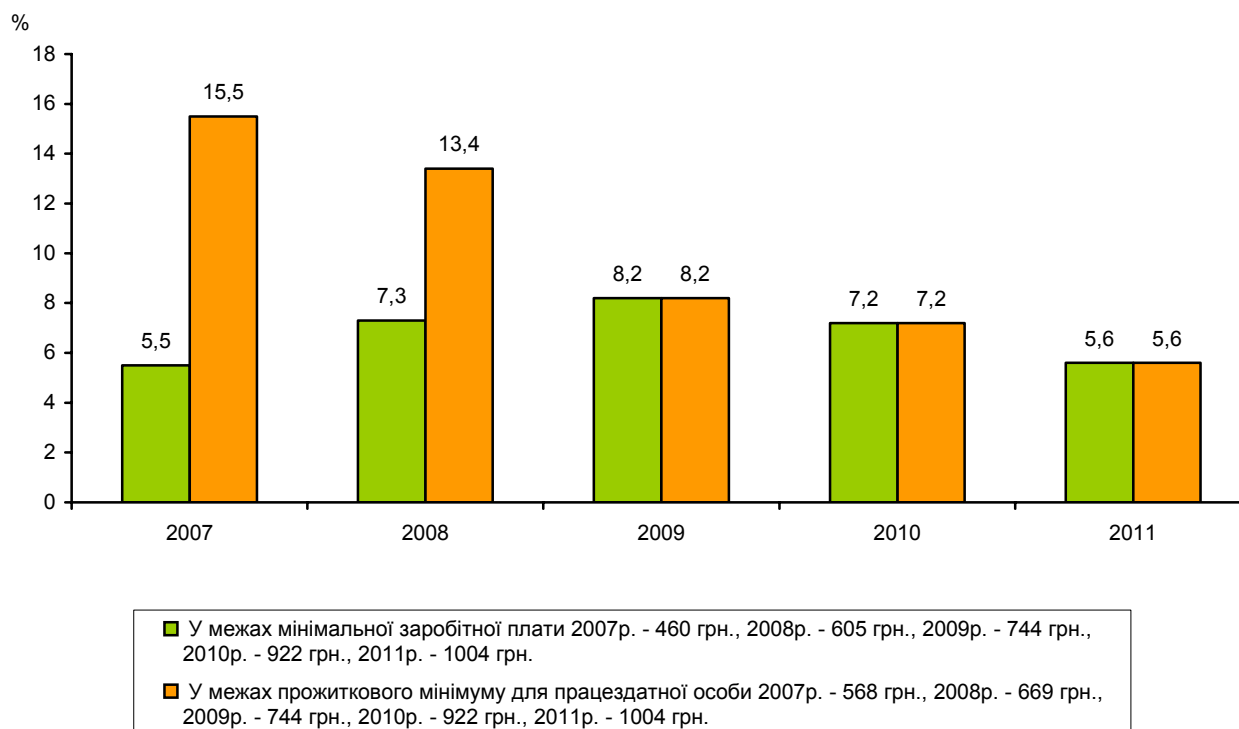
Диференціація розмірів заробітної плати за видами економічної діяльності є головним чинником міжрегіональних відмінностей.

Найвищу заробітну плату (на 4,2–52,4% вищу за середній рівень) у 2011р. отримували працівники підприємств м.Києва та Київської області, а також регіонів, де сконцентровані підприємства гірничо-металургійного комплексу: Донецької, Дніпропетровської та Луганської областей. Найнижчі показники (на 24,3–25,0% нижчі за середній рівень) були у Тернопільській, Херсонській та Чернігівській областях.

За результатами обстеження підприємств серед 9,9 млн. працівників, яким оплачено 50% і більше робочого часу, встановленого на грудень 2011р., 0,6 млн. осіб (5,6%) мали нарахування у межах 1004 грн. (мінімальна заробітна плата, що діяла у грудні 2011р.). Найбільша частка працівників із зазначеними нарахуваннями спостерігалася у видах діяльності з низьким рівнем середньої заробітної плати: рибальстві, рибництві (кожен п'ятий зайнятий на підприємствах цього виду діяльності), сільському господарстві, мисливстві та пов'язаних з ними послугах (кожен сьомий), а також у текстильному виробництві, виробництві одягу, хутра та виробів з хутра (кожен восьмий). Серед працівників, які повністю відпрацювали місячну норму робочого часу (7,5 млн. працюючих), цей показник становив відповідно 0,1 млн. осіб, або 1,6% (діаграма 11).

Діаграма 11

Динаміка кількості працівників, які отримували заробітну плату у межах державних соціальних стандартів, що діяли у грудні відповідного року
(у % до кількості працівників, яким оплачено 50% і більше робочого часу)

Загалом більше ніж у двох третин працівників нарахована заробітна плата не перевищувала середній рівень по країні (3054 грн.). Водночас 26,0% працівників отримали заробітну плату більшу за 3500 грн. Переважна більшість таких працівників була зайнята у видах діяльності з високим рівнем оплати праці, зокрема на підприємствах добувної промисловості, у виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення, фінансовій діяльності (більше половини зайнятих у цих видах діяльності), у сфері досліджень і розробок, виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води (по 46,0%).

Розподіл працівників за розмірами заробітної плати свідчить про відсутність залежності розміру зарплати від професійно-кваліфікаційного рівня працівників як у сфері послуг, так і виробництва. Наприклад, в установах освіти, де працівники мають високий кваліфікаційний та професійний рівень, забезпечений вищою освітою, у грудні 2011р. лише у чверті працюючих нарахована заробітна плата була понад 3000 грн., в установах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги ще менше – у 16,8% працюючих. На промислових підприємствах з текстильного виробництва, виробництва одягу,

хутра, шкіри та виробів зі шкіри зазначена категорія теж була незначною і не перевищувала 10,4% працюючих.

Нарахований фонд оплати праці штатних працівників у 2011р. становив 333,5 млрд.грн. У структурі фонду оплати праці суттєвих змін не зафіксовано: 62,2% становив фонд основної заробітної плати (оплата за тарифними ставками та посадовими окладами), майже третину (33,3%) – фонд додаткової заробітної плати. Основними складовими останнього були доплати та надбавки до тарифних ставок і посадових окладів та премії за виробничі результати (дві третини від фонду додаткової заробітної плати). Питома вага інших заохочувальних та компенсаційних виплат (матеріальна допомога, соціальні пільги тощо) залишилась незначною і становила 4,5% фонду оплати праці.

Серед видів економічної діяльності спостерігаються значні коливання частки основної заробітної плати у фонді оплати праці. Так, у сільському господарстві, рибальстві та рибництві, лісовому господарстві, у готелях та ресторанах, на підприємствах торгівлі, у будівництві, у текстильному виробництві, виробництві одягу, хутра та виробів з хутра, у виробництві шкіри, виробів зі шкіри фонд оплати праці майже на три чверті складався з оплати за тарифними ставками та посадовими окладами. І навпаки, у державному управлінні, добувній промисловості, металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів частка фонду основної заробітної плати не перевищувала 57%.

6. Реальна заробітна плата

Одним із важливих індикаторів стану рівня життя населення є показник реальної заробітної плати. У середньому за 2011р. порівняно з 2010р. індекс реальної заробітної плати становив 108,7%, а упродовж року (грудень 2011р. до грудня 2010р.) – 111,0%.

Щорічну динаміку реальної заробітної плати характеризують дані, наведені у таблиці 20.

Таблиця 20. Індекси реальної заробітної плати

	Грудень до грудня попереднього року	До попереднього року	2011р. до відповідного року	(%)
2007р.	110,3	112,5		115,6
2008р.	97,0	106,3		108,7
2009р.	99,1	90,8		119,8
2010р.	110,5	110,2		108,7
2011р.	111,0	108,7		x

У 2011р. зростання реальної заробітної плати спостерігалось в усіх регіонах, а найбільше – у Київській (на 13,3%), Донецькій (на 10,9%), Вінницькій (на 10,2%), Волинській (на 10,2%), Луганській (на 10,1%) та Запорізькій (на 10,0%) областях.

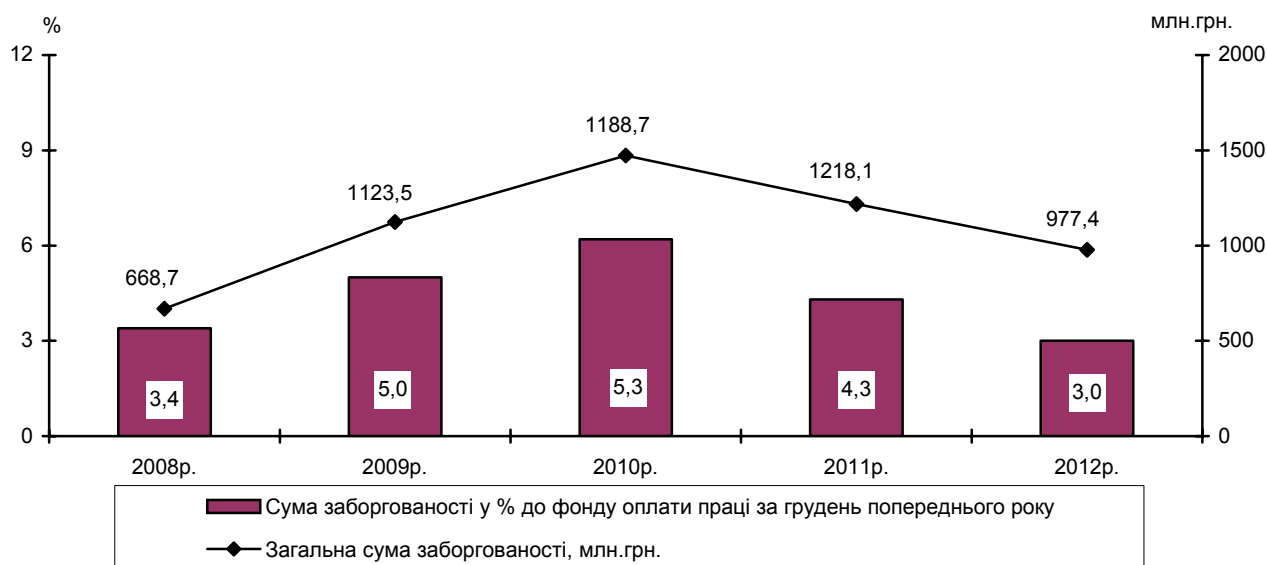
7. Стан виплати заробітної плати

Упродовж 2011р. зберігалася тенденція щодо зменшення обсягу заборгованості з виплати заробітної плати, яка намітилася у 2010р. Так, загальна сума боргу зменшилась у 2010р. на 255,3 млн.грн., а у 2011р. – на 240,7 млн.грн., у той час як упродовж двох попередніх років борг перед працівниками зростав, зокрема, у 2008р. – на 77,8% (на 520,0 млн.грн.), а у 2009р. – на 23,9% (на 284,7 млн.грн.).

На 1 січня 2012р. загальна сума заборгованості становила 977,4 млн.грн., що на третину менше, ніж на початок 2010р. Це найнижчий показник упродовж останніх трьох років.

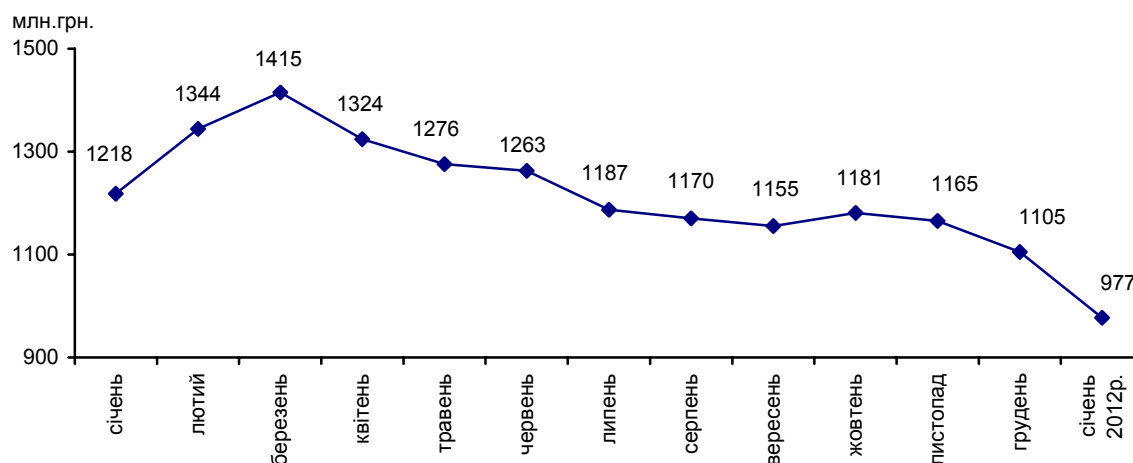
Обсяг несплаченої заробітної плати на початок січня п.р. дорівнював 3,0% фонду оплати праці, нарахованого за грудень 2011р., у січні 2011р. – 4,3% відповідно. У регіональному розрізі найвищий рівень такого співвідношення був у Кіровоградській (9,7% фонду оплати праці) області, а найнижчий – у Чернівецькій (0,1%) області, про що свідчать дані діаграми 12.

Динаміка заборгованості з виплати заробітної плати
(станом на 1 січня відповідного року)

Динаміка показника заборгованості з виплати заробітної плати впродовж 2011р. була неоднозначною: зростання упродовж січня–лютого змінилося стабільним зниженням показника, починаючи з березня місяця і до кінця 2011р. Динаміку зміни обсягу заборгованості з виплати заробітної плати протягом 2011р. ілюструє діаграма 13.

Динаміка суми заборгованості з виплати заробітної плати у 2011 році
(станом на 1 число відповідного місяця)

Упродовж 2011р. сума невикраченої заробітної плати зменшилася майже в усіх регіонах України, найсуттєвіше – у м.Києві (на 41,8 млн.грн.), Харківській (на 37,8 млн.грн.) та Донецькій (на 33,2 млн.грн.) областях. Збільшення заборгованості відбулось у Сумській (на 6,1 млн.грн.), Херсонській (на 5,1 млн.грн.), Закарпатській (на 0,5 млн.грн.) та Івано-Франківській (на 0,1 млн.грн.) областях.

Зменшення загальної суми заборгованості було зумовлено головним чином покращенням розрахунків по заробітній платі з найманими працівниками економічно активних підприємств, що характеризують дані, наведені у таблиці 21.

**Таблиця 21. Динаміка заборгованості з виплати заробітної плати
за типами підприємств**

(на 1 січня, млн.грн.)

	2010р.	2011р.	2012р.		
			усього	у % до	
				2011р.	підсумку
Усього	1473,3	1218,1	977,4	80,2	100,0
у тому числі					
економічно активні підприємства	956,0	646,4	436,1	67,5	44,6
підприємства-банкрути	453,6	513,5	492,3	95,9	50,4
економічно неактивні	63,7	58,2	49,0	84,2	5,0

Протягом 2011р. заборгованість працівникам економічно активних підприємств зменшилася на 32,5% (на 210,3 млн.грн.) і на 1 січня п.р. становила 436,1 млн.грн., або 44,6% від загальної суми боргу.

Зменшення суми невикраденої заробітної плати у 2011р. спостерігалось у більшості видів економічної діяльності (додаток 3). Найбільше зниження заборгованості зафіксовано на економічно активних підприємствах промисловості (на 80,5 млн.грн.), здебільшого за рахунок підприємств із виробництва машин та устаткування (на 21,9 млн.грн.), виробництва та розподілення електроенергії, газу та води (на 13,6 млн.грн.), виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (на 12,4 млн.грн.), будівництва (на 61,8 млн.грн.), транспорту та зв'язку (на 24,3 млн.грн.), а також торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (на 18,0 млн.грн.).

У регіональному розрізі зменшення суми боргу економічно активних підприємств спостерігалось у 23 регіонах, при цьому найсуттєвіше – у м.Києві (на 54,5 млн.грн.), Харківській (на 37,4 млн.грн.), Кіровоградській (на 28,6 млн.грн.) та Луганській (на 25,0 млн.грн.) областях. У Херсонській, Запорізькій, Сумській та Миколаївській областях відбулося зростання заборгованості з виплати заробітної плати на 0,2 – 77,9% (додаток 4).

На 1 січня 2012р. вчасно не отримали заробітну плату 102,3 тис. осіб, що становить 1,0% від середньооблікової кількості штатних працівників, охоплених спостереженням. Рік тому ці показники становили відповідно 185,1 тис. осіб та 1,7%. Кожному із зазначених працівників не виплачено в середньому 4262 грн., що майже в 1,5 раза перевищує середньомісячну заробітну плату за 2011р.

Серед регіонів найбільша питома вага працівників, яким не виплачено заробітну плату, була в Донецькій (2,1% від середньооблікової кількості штатних працівників регіону), Луганській (2,0%) та Харківській (1,8%) областях. Тоді як найменша частка працівників, яким заборгували заробітну плату, спостерігалася в Одеській та Чернівецькій (по 0,1%) областях.

Розмір заборгованості з виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств за окремими видами економічної діяльності наведено у таблиці 22.

**Таблиця 22. Заборгованість із виплати заробітної плати
на економічно активних підприємствах на 1 січня 2012р.**

	Кількість працівників економічно активних підприємств, яким не виплачено заробітну плату		Сума боргу в середньому на одного працівника, грн.
	тис. осіб	у % до середньооблікової кількості штатних працівників	
Усього	102,3	1,0	4262
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	2,7	0,5	3948
Промисловість	55,5	2,0	4291
Будівництво	14,3	4,3	3719
Діяльність транспорту та зв'язку	6,0	0,6	3458
Освіта	0,9	0,1	3472
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,3	0,2	2851

Сума заробітної плати, не виплаченої працівникам підприємств-банкрутів, упродовж 2011р. зменшилася на 4,1% і на початок п.р. становила 492,3 млн.грн. У Кіровоградській, Одеській, Полтавській та Черкаській областях частка боргу цих підприємств становила більше двох третин від загальної суми боргу.

Сума заборгованості на економічно неактивних підприємствах на початок січня п.р. становила 49,0 млн.грн. Якщо в цілому по країні на цю категорію підприємств припадає 5,0% від загальної суми боргу, то ситуація в регіонах значно різниться. Найбільше заборгували своїм працівникам економічно неактивні підприємства Волинської (31,0% від загальної суми боргу в регіоні), Дніпропетровської (22,5%) та Київської (20,0%) областей. Здебільшого це підприємства промисловості та будівництва, на які припадає майже дві третини загальної суми боргу цієї категорії підприємств.

8. Основні методологічні визначення та поняття

Обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності	Проводять органи державної статистики з 1995 року. У 1995-1998рр. проводили раз на рік, 1999-2003рр. - щоквартально, в останньому місяці кожного кварталу, а з січня 2004 року впроваджені в практику постійної роботи Держстату України з щомісячною періодичністю.
Основа проведення обстежень	Обстеження проводять за місцем постійного проживання населення спеціально підготовлені працівники (фахівці з інтерв'ювання) шляхом безпосереднього опитування (на добровільних засадах) осіб віком 15–70 років, які проживають у домогосподарствах, що потрапили до вибіркової сукупності. Базою проведення обстежень виступає сукупність домогосподарств, відібраних в усіх регіонах країни на науково обґрунтованих засадах. Кожне відібране домогосподарство перебуває у вибірці 15 місяців та з урахуванням схеми ротації опитують 6 разів: три місяці поспіль, 9 місяців перерва і знову 3 місяці поспіль.
Охоплення населення опитуванням	<p>Щомісячна вибірка сукупність домогосподарств у 2011 році у середньому становила 16,6 тисяч. Рівень участі відібраних домогосподарств у обстеженні складав: у міських поселеннях – 80,8% та 92,0% у сільській місцевості. У цих домогосподарствах упродовж цього періоду було опитано 122,0 тис. респондентів віком 15–70 років, що складає 0,36% постійного населення України зазначеного віку. Кількість проведених інтерв'ю становила 339,9 тис.</p> <p>Обстеженню підлягають:</p> <ul style="list-style-type: none"> – члени домогосподарства віком 15–70 років, які постійно в ньому проживають (незалежно від наявності реєстрації та її характеру). <p>Обстеженню не підлягають:</p> <p>а) домогосподарства, в яких:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усі особи молодші 15 або старші 70 років; – проживає одинока особа, яка має явні розумові чи інші відхилення, через які неспроможна надати об'єктивну інформацію, необхідну для заповнення анкет. <p>б) особи, які належать до нижче зазначених категорій:</p> <ul style="list-style-type: none"> – студенти та учні всіх типів навчальних закладів, які виїхали та тимчасово проживають в іншій місцевості і підлягають опитуванню за місцем їх навчання; – особи, які перебувають на військовій строковій службі (крім осіб, призваних на військово-навчальні збори), а також курсанти, які проживають в казармах; – особи, які перебувають в інституціональних закладах (у місцях позбавлення волі, будинках-інтернатах, будинках для осіб похилого віку тощо); – особи, які в період відвідування домогосподарства були тимчасово відсутні та їхнє повернення не очікується впродовж наступних 12 місяців.
Період проведення обстежень	Опитування населення здійснюють щомісячно впродовж 15 календарних днів та розпочинають з тижня, який є наступним після звітного періоду.
Звітний період	Звітним періодом є тиждень, до якого відносяться питання обстеження (з понеділка по неділю), що включає 15 число місяця.
Методологічна основа	Основні визначення та поняття, розроблені за рекомендаціями 13-ї Міжнародної конференції статистиків праці (жовтень 1982р.), з урахуванням національних особливостей законодавчої та нормативної бази.
Особи працездатного віку	До осіб працездатного віку належать: <ul style="list-style-type: none"> – жінки у віці 15–54 років; – чоловіки віком 15–59 років.
Економічно активне населення	Згідно з концепцією робочої сили – це населення обох статей віком 15–70 років, які впродовж звітного періоду займалися економічною діяльністю або шукали роботу і були готові приступити до неї, тобто класифікувалися як „зайняті” або „безробітні”, визначені за методологією Міжнародної організації праці (далі – МОП).
Рівень економічної активності	Визначають як відношення (у відсотках) кількості економічно активного населення віком 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи..
Зайняті економічною діяльністю (надалі –	Вважають осіб віком 15–70 років, які: <ul style="list-style-type: none"> – працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за

зайняті)	винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), у окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності; – були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.
Рівень зайнятості	Визначають як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення віком 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.
Безробітні (за методологією МОП)	Особи віком 15–70 років (зареєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно відповідають трьом основним умовам: а) не мали роботи (прибуткового заняття); б) активно шукали роботу або намагались організувати власну справу впродовж останніх 4-х тижнів, що передували опитуванню, тобто робили конкретні кроки протягом названого періоду з метою знайти оплачувану роботу за наймом чи на власному підприємстві; в) були готові приступити до роботи впродовж 2-х найближчих тижнів, тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу. До категорії безробітних відносяться також особи, які приступають до роботи протягом найближчих 2-х тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді тощо.
Рівень безробіття (за методологією МОП)	Визначають як відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15–70 років до економічно активного населення зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи.
Зареєстровані безробітні	Згідно з чинним законодавством – це громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів, зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи. Безробітними визнають також інвалідів, які не досягли пенсійного віку, не працюють та зареєстровані як такі, що шукають роботу.
Рівень зареєстрованого безробіття	Визначають як відношення (у відсотках) кількості безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості, до середньорічної кількості населення працездатного віку. З метою здійснення порівнянь з даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності, проводять розрахунок середньої кількості зареєстрованих безробітних за період (І квартал, І півріччя, 9 місяців, рік). Відповідний показник рівня безробіття визначають по відношенню до економічно активного населення працездатного віку за відповідний період.
Рівень працевлаштування	Визначають як відношення (у відсотках) кількості працевлаштованих осіб до кількості незайнятих, які перебували на обліку в державній службі зайнятості впродовж певного періоду.
Навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць (вакантних посад)	Показник розраховують, як відношення кількості зареєстрованих у державній службі зайнятості громадян, не зайнятих трудовою діяльністю, до кількості вільних робочих місць (вакантних посад), заявлених підприємствами, установами та організаціями, помножене на 10.
Економічно неактивне населення	Особи, які не можуть бути класифіковані як „зайняті” або „безробітні”. До складу цієї категорії населення включають незайнятих осіб, які належать до таких соціальних груп: – пенсіонери; – студенти (учні) денної форми навчання; – особи, які виконують домашні (сімейні) обов’язки; – особи працездатного віку, які зневірилися знайти роботу; – особи, які вважають, що немає підходящої роботи та не знають де і як її знайти; – інші особи, які не мали необхідності у працевлаштуванні, а також ті, діяльність яких не відноситься до економічної (виконання неоплачуваної чи

	добровільної роботи тощо).
Зайняті у неформальному секторі економіки	<p>Визначення обсягів зайнятості у неформальному секторі економіки здійснюють відповідно до Методики визначення обсягів зайнятості у неформальному секторі економіки України, затвердженої наказом Держкомстату України від 29.02.2000р. № 73. Указана Методика розроблена на основі положень Резолюції щодо статистики зайнятості в неформальному секторі, що прийнята на 15-й Міжнародній конференції статистиків праці (МКСП) у 1993 році.</p> <p>Віднесення підприємств до неформального сектору повинно одночасно відповідати наступним критеріям:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ринкова спрямованість економічної діяльності; – обмежене число працівників (до 5 осіб); – відсутність державної реєстрації підприємницької діяльності. <p>Підприємствами неформального сектору вважають домашні господарства чи некорпоративні підприємства, які належать домашнім господарствам, що здійснюють виробництво товарів і послуг для ринкової реалізації та не мають правового статусу юридичної особи.</p> <p>З урахуванням національних особливостей щодо поширення неформальних трудових відносин, критерії визначення кількості зайнятих у цьому секторі розширені за рахунок включення осіб, які працювали за усною домовленістю з роботодавцем в офіційному секторі, тобто без укладення офіційного трудового договору (контракту).</p>
Рівень участі зайнятого населення у неформальному секторі економіки	Визначають, як відношення (у відсотках) кількості зайнятих у неформальному секторі економіки віком 15–70 років до всього зайнятого населення зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи.
Оцінка надійності основних показників економічної активності населення	<p>У таблицях 1-4 додатку 2 наведені результати розрахунків величини стандартної та граничної похибок вибірки для довірчої імовірності 0,95 та коефіцієнта варіації для оцінки відносних показників економічної активності, зайнятості, безробіття та економічної неактивності населення у 2011 році по Україні та регіонах. Коефіцієнт варіації (CV) використовується як показник придатності даних для застосування. Зокрема, якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - CV менше або дорівнює 5% – показник має високий рівень надійності; - CV більше 5% та менше або дорівнює 10% – показник має достатній рівень надійності та придатний для кількісного та якісного аналізу; - CV більше 10% та менше або дорівнює 15% – показник має задовільний рівень надійності та придатний для якісного аналізу і обмежений для кількісного; - CV більше 15% та менше або дорівнює 25% – показник має низький рівень надійності та придатний тільки для якісного аналізу; - CV більше 25% та менше або дорівнює 50% – показник має незадовільний рівень надійності; <p>CV більше 50% – показник не оприлюднюється через неприйнятність його до застосування.</p>
Обстеження підприємств з питань статистики праці	<p>Метою цього обстеження є отримання інформації щодо оплати праці та інших аспектів соціально-трудових відносин, зокрема динаміки кількості найманих працівників та руху кадрів, використання робочого часу, рівня неповної зайнятості, обсягів і структури фонду оплати праці, стану виплати заробітної плати, розподілу працівників за її розмірами тощо.</p> <p>Обстеженням охоплюються підприємства, установи, організації та їхні відокремлені підрозділи із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб із застосуванням вибіркового методу для статистично малих підприємств. Фізичні особи-підприємці, обстеженню не підлягають.</p>
Середньооблікова кількість штатних працівників	Включає осіб, які уклали трудовий договір (контракт) і виконували постійну, тимчасову або сезонну роботу та отримували заробітну плату. У цій кількості не враховуються тимчасово відсутні працівники, за якими зберігається місце роботи (знаходяться у відпустках у зв'язку з вагітністю та пологами або у додатковій відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею віку, визначеного законодавством), працюючі за цивільно-правовими договорами,

	<p>сумісники.</p> <p>Зайнятий працівник враховується тільки один раз (за місцем основної роботи) незалежно від строку трудового договору та тривалості робочого часу.</p> <p>Показник визначається в середньому за період (місяць, квартал, півріччя, 9 місяців, рік). Зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за звітний місяць – шляхом підсумовування облікової кількості працівників за кожний календарний день місяця, тобто з 1 по 30 або 31 число, включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні та діленням одержаної суми на відповідне число календарних днів місяця; - за рік – шляхом підсумовування середньооблікової кількості штатних працівників за всі місяці роботи, що минули у звітному періоді, та діленням одержаної суми на кількість місяців, тобто 12.
Номінальна заробітна плата	Нарахування працівникам у грошовій та натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Номінальна заробітна плата включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок з доходів фізичних осіб, єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
Реальна заробітна плата	Характеризує купівельну спроможність номінальної заробітної плати під впливом змін споживчих цін на товари і послуги та рівня податків й обов'язкових платежів.
Індекс реальної заробітної плати	Характеризує зміну купівельної спроможності номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним під впливом зміни цін на товари і послуги та ставок податку з доходів фізичних осіб та обов'язкових відрахувань. Розраховується шляхом діленням індексу нарахованої номінальної заробітної плати (без урахування податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за певний період) на індекс споживчих цін за той же період.
Заборгованість з виплати заробітної плати	<p>Це сума своєчасно невикраденої заробітної плати всім категоріям працівників, а саме: штатним працівникам облікового складу, особам, які не перебувають в обліковому складі підприємства – сумісникам та працюючим за договорами, а також звільненим працівникам.</p> <p>При цьому заборгованою вважається сума, яка включає усі нарахування у грошовій та натуральній формі із фонду оплати праці, за винятком обов'язкових утримань (податок з доходів фізичних осіб та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що сплачує працівник), строк виплати якої минув до кінця місяця, у якому вона повинна бути виплачена.</p>
Умовні позначення, що використовуються у доповіді	<p>0,0 (нуль) - явище існувало, але у вимірах, менших за ті, що можуть бути виражені використаними в таблиці цифровими розрядами;</p> <p>X (знак ікс) - заповнення рубрики за характером явища не має сенсу;</p> <p>– (тире) - явища не було;</p> <p>"з них" - означає, що наведені не всі доданки загальної суми;</p> <p>"у тому числі" - означає, що наведені всі доданки загальної суми.</p>

**Оцінка надійності показника рівня економічної активності населення
у віці 15-70 років за регіонами у 2011 році**

	Рівень економічної активності населення у віці 15-70 років, %	Стандартна похибка вибірки (SE), %	Гранична похибка вибірки (LSE), %	Коефіцієнт варіації (CV), %
Україна	64,3	0,3	0,6	0,5
Автономна Республіка Крим	65,6	1,1	2,1	1,6
Вінницька	64,7	2,4	4,8	3,7
Волинська	64,3	2,0	3,8	3,0
Дніпропетровська	65,2	1,0	2,0	1,6
Донецька	64,8	0,7	1,3	1,0
Житомирська	65,8	2,2	4,2	3,3
Закарпатська	62,6	3,2	6,2	5,0
Запорізька	65,1	1,1	2,1	1,7
Івано-Франківська	57,2	1,7	3,3	3,0
Київська	63,1	1,2	2,4	1,9
Кіровоградська	63,3	1,8	3,6	2,9
Луганська	61,3	1,0	2,0	1,7
Львівська	63,1	1,3	2,6	2,1
Миколаївська	65,1	2,1	4,1	3,2
Одеська	61,8	1,4	2,7	2,3
Полтавська	64,7	1,6	3,2	2,5
Рівненська	65,6	1,5	2,9	2,3
Сумська	65,1	1,7	3,4	2,6
Тернопільська	61,0	3,1	6,0	5,0
Харківська	65,1	1,2	2,4	1,9
Херсонська	64,3	1,6	3,2	2,5
Хмельницька	64,4	3,2	6,2	4,9
Черкаська	65,3	2,1	4,1	3,2
Чернівецька	62,9	1,9	3,7	3,0
Чернігівська	66,4	1,5	2,9	2,3
м. Київ	68,2	0,9	1,8	1,3
м. Севастополь	66,0	1,3	2,6	2,0

**Оцінка надійності показника рівня зайнятості населення
у віці 15-70 років за регіонами у 2011 році**

	Рівень зайнятості населення у віці 15-70 років, %	Стандартна похибка вибірки (SE), %	Гранична похибка вибірки (LSE), %	Коефіцієнт варіації (CV), %
Україна	59,2	0,3	0,7	0,6
Автономна Республіка Крим	61,7	1,3	2,6	2,2
Вінницька	58,4	1,7	3,4	2,9
Волинська	59,0	1,5	2,9	2,5
Дніпропетровська	60,7	1,0	2,0	1,7
Донецька	59,5	0,7	1,3	1,1
Житомирська	59,2	1,8	3,5	3,0
Закарпатська	56,6	3,5	6,9	6,2
Запорізька	60,4	1,2	2,4	2,0
Івано-Франківська	52,2	1,8	3,5	3,4
Київська	58,8	1,5	2,9	2,5
Кіровоградська	57,8	1,9	3,8	3,3
Луганська	57,3	1,0	2,0	1,8
Львівська	58,3	1,4	2,7	2,4
Миколаївська	59,8	1,9	3,7	3,1
Одеська	58,1	1,4	2,7	2,3
Полтавська	58,8	1,7	3,3	2,9
Рівненська	58,8	1,5	2,9	2,5
Сумська	59,2	1,6	3,1	2,7
Тернопільська	54,6	3,5	6,9	6,4
Харківська	60,6	1,3	2,6	2,2
Херсонська	58,5	1,6	3,2	2,8
Хмельницька	58,7	2,9	5,7	4,9
Черкаська	59,3	2,3	4,5	3,9
Чернівецька	57,7	2,2	4,2	3,7
Чернігівська	59,5	1,2	2,3	2,0
м. Київ	64,4	0,9	1,8	1,5
м. Севастополь	61,9	1,2	2,3	1,9

**Оцінка надійності показника рівня безробіття населення
у віці 15-70 років за регіонами у 2011 році**

	Рівень безробіття населення у віці 15-70 років, %	Стандартна похибка вибірки (SE), %	Гранична похибка вибірки (LSE), %	Коефіцієнт варіації (CV), %
Україна	7,9	0,2	0,4	2,9
Автономна Республіка Крим	6,1	1,3	2,6	21,6
Вінницька	9,7	1,3	2,5	13,1
Волинська	8,3	1,2	2,4	14,7
Дніпропетровська	6,8	0,9	1,7	13,0
Донецька	8,2	0,5	1,0	6,3
Житомирська	10,0	1,5	2,9	14,6
Закарпатська	9,6	1,8	3,5	18,9
Запорізька	7,2	0,8	1,5	10,8
Івано-Франківська	8,7	0,9	1,7	10,1
Київська	6,7	1,2	2,3	17,2
Кіровоградська	8,6	0,8	1,5	8,9
Луганська	6,6	0,7	1,3	10,3
Львівська	7,7	0,5	1,0	6,5
Миколаївська	8,1	1,3	2,5	15,9
Одеська	6,0	0,8	1,6	13,4
Полтавська	9,2	0,7	1,4	8,1
Рівненська	10,4	1,5	2,9	14,4
Сумська	9,1	1,5	3,0	16,8
Тернопільська	10,4	1,8	3,5	17,3
Харківська	7,0	0,9	1,8	13,0
Херсонська	9,0	0,8	1,6	9,1
Хмельницька	8,8	1,6	3,2	18,4
Черкаська	9,2	1,6	3,1	17,4
Чернівецька	8,2	2,0	3,9	24,5
Чернігівська	10,4	1,3	2,6	12,8
м. Київ	5,6	0,5	1,0	9,5
м. Севастополь	6,2	0,6	1,1	9,0